

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, liikenteen palveluista annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia muutettaisiin korjaamalla vanhentuneet viittaukset ja huomioimalla liikenteen palveluista annetulla lailla voimaan tullut mahdollisuus suorittaa perustason ammattipätevyys perustason ammattipätevyyskokeella. Työnantajalla olisi jatkossa velvollisuus antaa työtodistus oppisopimuskoulutusopiskelijalle. Lisäksi muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn tehtäisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista johtuvat muutokset.

Liikenteen palveluista annetun lain säännöksiä, jotka koskevat muutoksenhakua silloin kun perustason ammattipätevyyskoulutus suoritetaan osana ammatillista koulutusta, ehdotetaan täsmennettäväksi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntämiseen liittyviä muutoksia. Ammatillisen koulutuksen rahoitusosuudet säilytettäisiin varainhoitovuoden 2020 tasossa ja perusrahoituksen harkinnanvaraisina korotuksina myönnettäviä määräaikaista lisämäärärahoja koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin. Lisäksi lakeihin tehtäisiin rahoituksen perusteena käytettävän opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämiseen liittyviä tarkentavia muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Perustason ammattipätevyys	5
2.2 Muutoksenhakusäätely liikenteen palveluista annetussa laissa	6
2.3 Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa	7
2.4 Oppisopimukseen sovellettavat säädökset	8
2.5 Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain edellyttämät muutokset	9
2.6 Ammatillisen koulutuksen rahoitus.....	10
2.6.1 Rahoitusosuudet	10
2.6.2 Perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena jaettavat lisämäärärahat	13
2.6.3 Opiskelijapalaute ja työelämäpalaute rahoituksen perusteena	14
2.7 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä.....	15
2.7.1 Opiskelijoiden ja vastuullisten työpaikkaohjaajien yhteystiedot	15
2.7.2 Valtiosopimuksen perusteella koulutusta järjestävän toimijan tallentamisvelvoite Koski-tietovarantoon.....	16
3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	17
3.1 Keskeiset ehdotukset.....	17
3.1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	17
3.1.2 Laki liikenteen palveluista	17
3.1.3 Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta sekä laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä	17
3.2 Pääasialliset vaikutukset.....	18
3.2.1 Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtävät muutokset.....	18
3.2.2 Liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtävät muutokset	20
3.2.3 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin tehtävät muutokset.....	20
4 Lausuntopalaute.....	22
5 Säännöskohtaiset perustelut	24
5.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	24
5.2 Laki liikenteen palveluista	26
5.3 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	26
5.4 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä	28
6 Lakia alemman asteinen sääntely	31
7 Voimaantulo	32
8 Toimeenpano ja seuranta	34
9 Suhde muihin esityksiin.....	34
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	34
LAKIEHDOTUKSET	37
1. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	37
2. Laki liikenteen palveluista annetun lain 256 ja 257 §:n muuttamisesta	39

HE 174/2020 vp

3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	40
4. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	42
LIITE	45
RINNAKKAISTEKSTIT	45
1. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	45
2. Laki liikenteen palveluista annetun lain 256 ja 257 §:n muuttamiseksi.....	49
3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	50
4. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	52
ASETUSLUONNOS	56
Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista	56

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Liikenteen palveluista annettu laki (320/2017) tuli pääosin voimaan 1.7.2018 ja sillä kumottiin kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettu laki (273/2007). Liikenteen palveluista annetun lain ammatillista koulutusta koskevat säädökset tulivat pääosin voimaan 1.1.2020. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) sisältää edelleen viittaukset kumottuun kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettuun lakiin. Vuoden 2020 alusta voimaan tulleilla muutoksilla otettiin käyttöön perustason ammattipätevyyskoe (ns. koemalli), jossa perustason ammattipätevyyden voi suorittaa ilman pakollista koulutusta tekemällä pelkääntään teoriakokeen ja käytännönkokeen liikenteen palveluista annetun lain 32 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus), on tullut voimaan 24 päivänä toukokuuta 2016 ja sitä on alettu soveltaa jäsenvaltioissa 25 päivänä toukokuuta 2018. Tietosuoja-asetuksella on kumottu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, joka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla (523/1999). Vuoden 2019 alusta voimaan tulleen tietosuojalain (1050/2018) tarkoituksena on täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Tietosuojalailla kumottiin henkilötietolaki. Tietosuoja sääntelyn muutokset edellyttävät myös muun kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) on kumottu 1.1.2020 voimaantulleella lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa viitataan kumottuun hallintolainkäyttölakiin.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ammatillisen koulutuksen rahoitukseen liittyvät muutokset on valmisteltu yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti 2.3.2020 kuulemistilaisuuden keskeisille sidosryhmille koskien liikenteen palveluista annetun lain voimaantulon sekä perustason ammattipätevyyskokeen käyttöönotosta ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin aiheutuvia muutoksia. Kuulemistilaisuudessa esiteltiin tunnistetut muutostarpeet ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja kuultiin osallistujien näkemyksiä muutostarpeista ja muista asiaan liittyvistä seikoista. Kuulemistilaisuudessa pidetty esitys on nähtävillä osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet-tunnuksella/OKM003:00/2020.

Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 22.6.2020—17.8.2020. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä, muun muassa ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, ministeriöiltä, edunvalvontajärjestöiltä, opiskelijajärjestöistä sekä Suomen Kuntaliitto ry:ltä. Annetut lausunnot ovat luettavissa hankeikkunasta osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet-tunnuksella/OKM003:00/2020.

Hallituksen esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Perustason ammattipätevyys

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:ssä säädetään koulutuksen järjestämisluvassa määrättävistä tutkinnoista ja koulutuksista. Pykälän 2 momentin mukaan järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta toimia kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena. Pykälä sisältää viittauksen kumottuun kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettuun lakiin. Liikenteen palveluista annetussa laissa perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavista koulutuskeskuksista säännellään lain 35 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi hyväksyä koulutuskeskukseksi hakijan, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa ja jos koulutus on osa koulutuskeskuksessa annettavaa ammatillista koulutusta.

Myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 § sisältää viittauksen kumottuun kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettuun lakiin. Pykälässä säädetään työelämätoimikuntien tehtävistä. Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan Opetushallitus määrää työelämätoimikuntien tehtäväksi kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ssä tarkoitettua kokeen järjestämisen ja valvonnan sekä mainitun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua todistuksen antamisen.

Kumotun kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ää vastaava säännös on nykyisin liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa. Sen mukaan, jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työelämätoimikunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta, mutta se voi osoittaa tehtävän Opetushallitukselle. Liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa todetaan myös, että jos perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakoe tai perustason ammattipätevyyskoe järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä, arvioijien nimeämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä.

Liikenteen palveluista annetun lain 31 §:ssä säädetään kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyden saavuttamisesta koulutus ja teoriakoe suorittamalla (ns. koulutusmalli). Pykälän 1 momentissa säädetään koulutuksen kestosta, 2 momentissa perustason ammattipätevyyden laajentamista toiseen kuljetusmuotoon ja 3 momentissa teoriakokeen edellytyksistä ja todistuksista.

Liikenteen palveluista annetun lain 32 §:ssä säädetään perustason ammattipätevyyskokeesta (ns. koemalli). Pykälän 1 momentin mukaan perustason ammattipätevyyskokeessa suoritetaan teoriakoe ja käytännön koe. Teoriakoe on kaksiosainen, ja sen on täytettävä tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivin I liitteen 2 jakson 2.2 kohdan a alakohdassa olevat vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädetään ajokokeen edellytyksistä. Pykälän 3 momentti koskee perustason ammattipätevyyden laajentamista toiseen kuljetusmuotoon ja pykälän 5 momentti kokeessa käytettävän ajoneuvon vaatimuksia.

Todistuksia koskeva sääntely sisältyy liikenteen palveluista annetun lain 31 ja 32 §:iin. Lain 31 §:n 3 momentin mukaan teoriakokeen hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen tai nopeutetun perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta. Ammatillisesta koulutuksesta merkintä koulutuksen suorittamisesta voidaan kuitenkin tehdä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen. Lain 32 §:n 4 momentin mukaan perustason ammattipätevyyskokeen hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskokeen suorittamisesta. Ammatillisesta koulutuksesta merkintä perustason ammattipätevyyskokeen suorittamisesta voidaan kuitenkin sisällyttää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla osoittanut hyväksymiensä koulutuskeskusten valvontatehtävän Opetushallitukselle. Tehtävän siirrosta on sovittu Opetushallituksen kanssa tehtävällä tulossopimuksella. Tulossopimuksella on sovittu, että Opetushallitus tekee vuosittain 20 tarkastuskäyntiä koulutuskeskuksiin. Työelämätoimikunta vastaa puolestaan kokeiden järjestämisestä, valvonnasta ja todistusten antamisesta. Opetushallitus on antanut tämän erityistehtävän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla kuljetusalan työelämätoimikunnalle.

Käytännössä lain tarkoittama todistuksen antaminen on tarkoittanut sitä, että kuljetusalan työelämätoimikunta on tarkastettuaan edellytysten täyttymisen merkinnyt koulutuksen järjestäjän toimittamaan koontilomakkeeseen hyväksytyt koesuoritukset. Vuositasolla kuljetusalan työelämätoimikunta hyväksyy noin 3 500 koesuoritusta.

Kuljetusalan työelämätoimikunnan hyväksyttyä koesuorituksen koulutuksen järjestäjän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:n mukaisesti nimeämät kaksi arvioijaa käyvät läpi koesuorituksen hyväksynnän ja opiskelijalle annetusta koulutuksesta ja ajo-opetuksesta tehdyt tuntikirjaukset. Tämän pohjalta arvioijat hyväksyvät Kuljetusalan perustason ammattipätevyys -tutkinnon osan tai Kuljetusalan perustason ammattipätevyuden laajennus -tutkinnon osan suorituksen. Suorituksesta tehdään merkintä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:n mukaiseen tutkintotodistukseen tai todistukseen tutkinnon osasta.

2.2 Muutoksenhakusääntely liikenteen palveluista annetussa laissa

Liikenteen palveluista annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muutoksenhaku koskevat säännökset poikkeavat toisistaan. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:n 2 momentin mukaan koulutuskeskuksen opiskelija voi pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin tarkistamista 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Pykälän 3 momentin mukaan arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen voi hakea oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 116 §:n mukaan työelämätoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Liikenteen palveluista annetun lain oikaisuvaatimuksia koskevan 256 §:n mukaan oikaisuvaatimuksesta annettuun viranomaisen päätökseen voi hakea muutosta tuomioistuimessa. Liikenteen palveluista annetun lain 257 §:n 4 momentissa säädetään, että muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 lukua.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja liikenteen palveluista annetun lain muutoksenhaku koskevissa säännökset eivät ole yhteneviä, minkä vuoksi ehdotetaan muutoksia myös liikenteen palveluista annetun lain 256 ja 257 §:iin.

2.3 Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa

Tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:ää on tarve muuttaa sen sisältämän kumottua henkilötietolakia koskevan viittaussäännöksen osalta. Tämän vuoksi esityksessä arvioidaan myös muutoin pykälän yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa. Muilta osin laissa ei ole havaittu olevan tietosuoja-asetuksen voimaantulosta johtuvia välttämättömiä muutostarpeita. Henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä tarkistetaan tarvittavilta osin lainsäädäntöä muutoin muutettaessa tai jos siihen ilmenee kansallisista ja EU-tason linjauksista johtuva tarve.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 § koskee arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä opiskelijaksi ottamisessa, opiskeluoikeuden peruuttamisessa, opiskeluoikeuden palauttamisessa, kurinpidossa sekä lausuntojen antamisessa. Pykälä määrittelee kuka saa käsitellä arkaluontoisia tietoja ja mitä edellytyksiä tietojen käsittelylle asetetaan.

Pykälän 1 momentin mukaan hakijan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 40, 81, 83 ja 84 §:ssä tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista. Pykälän 2 momentin mukaan tutkintokoulutuksen opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 82 §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin. Pykälän 5 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Pykälän sääntely täydentää kumotun henkilötietolain säännöksiä. Viimeksi mainittu laki sisälsi luettelon arkaluonteisista henkilötiedoista, joita myös 107 §:ssä tarkoitettut tiedot ovat. Tietosuoja-asetuksessa ei käytetä arkaluonteisten henkilötietojen käsitettä, vaan puhutaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Pykälässä tarkoitettut tiedot ovat kuitenkin vakiintuneen käytännön mukaisesti arkaluonteisia henkilötietoja, eikä tätä pykälässä käytettyä ilmaisua nähdä välttämättömäksi muuttava.

Tietosuoja-asetus edellyttää, että henkilötietojen käsittelylle on aina hyväksyttävä peruste, josta säädetään asetuksen 6 artiklassa. Tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettava säännös, mutta se jättää jäsenvaltiolle mahdollisuuden tietyissä tilanteissa kansalliseen liikkumavaraan, jonka puitteissa voidaan antaa kansallisessa laissa täydentäviä tai tarkempia säännöksiä. Liikkumavaraa voidaan käyttää tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan muun muassa silloin, kun henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Mainitun alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lisäksi jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan mukaan täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeuteen päämäärään nähden.

Pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on siinä viitatuissa lainkohdissa säädetty koulutuksen järjestäjän tehtävät, jotka varmistavat oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön sekä alaikäisten turvallisuutta, potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä liikenteen

turvallisuutta, kun näitä koskevia vaatimuksia sisältyy tutkintokoulutukseen tai ammatissa toimimiseen. Pykälän 1—4 momentissa on käytetty kansallista liikkumavaraa määrittelemällä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemmin se, kenellä on oikeus tietojen käsittelyyn, sekä säättämällä tarkemmin tietojen säilytyksestä ja poistamisesta. Sääntely täyttää yleisen edun mukaisen tavoitteen, koska sillä turvataan pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen asianmukainen käsittely. Lisäksi sääntely on oikeasuhteisuusperiaatteen mukaisesti rajoitettu siihen, mikä on välttämätöntä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettua terveydentilaa koskevat tiedot kuuluvat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin henkilötietoihin, joiden käsittelystä säädetään asetuksen 9 artiklassa. Käsiteltäessä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, tulee tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen lisäksi jonkin 9 artiklan 2 kohdan edellytyksistä täytyä. Asetuksen artiklan 9 kohdan 2 alakohdan g mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuoja-lain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Mainitun lain 6 §:n 2 momentti sisältää luettelon asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi käsiteltäessä henkilötietoja 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa. Pykälän 2 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotetta koskevaan käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklaa, jonka mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely on mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella silloin, kun se sallitaan jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista. Tietosuoja-lain 7 §:n mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvä käsittely on sallittua, jos tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa.

Oikeus pykälässä tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyyn on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä, jotta koulutuksen järjestäjällä on mahdollista toteuttaa käsittelyn oikeusperusteena olevat laissa säädetyt tehtävät. Käsittelyn oikeasuhtaisuus on huomioitu säättämällä tiedonsaantioikeus vain välttämättömiin tietoihin ja määrittelemällä erikseen tietoa saavat tahot ja niiden saamat tiedot. Pykälässä tarkoitettuja henkilötietoja käsiteltäessä tulevat sovellettavaksi tietosuoja-lain 6 §:n 2 momentin mukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Pykälän sääntely täydentää mainittua sääntelyä suoja-toimien osalta, mikä on perusteltua, sillä pykälässä tarkoitetuissa henkilötiedoissa on kysymys erityisen arkaluonteisista henkilötiedoista. Näin pykälän 1—4 momentin sääntely noudattaa keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

2.4 Oppisopimukseen sovellettavat säädökset

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 77 §:ssä säädetään työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltamisesta työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa. Pykälän mukaan oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä, lukuun ottamatta soveltamisen ulkopuolelle erikseen samassa pykälässä rajattuja työ sopimuslain (55/2001) säännöksiä. Soveltamisalan ulkopuolelle rajataan nykyisin muiden ohessa työ sopimuslain 6 luvun 7 §:n työtodistuksen antamista koskeva velvoite.

Oppisopimuskoulutus perustuu opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (oppisopimus). Oppisopimuskoulutuksessa pääosa osaamisesta hankitaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä työ- tai virkasuhteessa, jolloin työtodistuksen antaminen olisi perusteltua.

2.5 Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain edellyttämät muutokset

Hallintolainkäyttölaki on kumottu 1.1.2020 voimaantulleella lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioista (808/2019) ja tämä edellyttää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muutoksenhaku koskevien säädösten tarkistamista. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on hallinnon yleislaki, jota sovelletaan sellaisenaan, eikä valittamisesta hallinto-oikeuteen tai valitusluvasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen tule säätää laissa ammatillisesta koulutuksesta, ellei säännöksillä ole tarkoitus poiketa yleislain mukaisesta sääntelystä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain informatiivisia viittauksia hallintolakiin ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin on lisäksi tarpeen selkeyttää.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 111 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksesta aluehallintovirastoon. Mainitun pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän päätöksen koskiessa momentin 1—8 kohdissa lueteltuja asioita, saa siihen hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (585/1996) säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 112 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän mainitussa momentissa lueteltuihin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Mainitun pykälän 2 momentissa säädetään muutoksenhausta lain 111 §:n tarkoittamaan oikaisuvaatimukseen. Sen mukaan 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan tällaisia luetteloita ei kuitenkaan pitäisi sisällyttää lakiin, sillä tällaiset sallivaksi muotoillut luettelot voivat toimia eräänlaisena välillisenä muutoksenhakukieltona.

Myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 113 § sisältää viittauksen kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Pykälän mukaan laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 114 §:n 1 momentin mukaan valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitettussa asiassa tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Lain 117 §:ssä säädetään valitusluvasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän mukaan, jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

2.6 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

2.6.1 Rahoitusosuudet

Ammatillisen koulutuksen rahoitusosuuksista säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, 32 a §:ssä. Säännöksen mukaan perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia. Ennen rahoitusosuuksien jakamista kokonaisrahoituksesta vähennetään lain 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä, joka voi olla enintään neljä prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Edellä mainitut rahoitusosuudet on säädetty 1.1.2018 voimaan tulleella muutoslalla 532/2017. Muutoslain siirtymäsäännöksen mukaan kyseisiä rahoitusosuuksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran myönnettäessä varainhoitovuoden 2022 rahoitusta. Siirtymäsäännöksen mukaan varainhoituvuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus oli 95 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 0 prosenttia. Varainhoituvuonna 2020 perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Varainhoituvuonna 2021 perusrahoituksen osuus olisi 60 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia.

Rahoituslain 32 c §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän seuraavan varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppupuolella tehtävällä suoritepäätöksellä, niin sanotulla varsinaisella suoritepäätöksellä. Lain 32 d §:n mukaan perusrahoitus määräytyy suoritepäätöksellä päätetyn tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota on painotettu varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella. Painokertoimen laskennassa toteutuneita opiskelijavuosia painotetaan lain 32 d §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla. Kunkin perusteen painokertoimesta säädetään ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetulla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (682/2017), jäljempänä ammatillisen koulutuksen rahoitusasetus.

Perusrahoituksen painotusperusteita ovat rahoituslain 32 d §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannukset sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen järjestäminen. Eri tutkintojen järjestämiskustannukset huomioidaan ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksella säädettävillä kustannusryhmäkertoimilla, joissa kaikki tutkinnot on jaettu viiteen eri kustannusryhmään. Asetuksella säädetään myös valmentavien koulutusten sekä opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen painokertoimista. Säännöksen 2 kohdan mukaan painotusperusteita ovat tutkintotyytit, eli ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto sekä koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena. Painotusperusteita ovat myös säännöksen 3 kohdan mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen tai 65 §:ssä tarkoitettun vaativan erityisen tuen järjestäminen, 4 kohdan mukaan lain 103 §:n mukaisen majoituksen järjestäminen, 5 kohdan mukaan lain 9 §:ssä tarkoitettun henkilöstökoulutuksen järjestäminen, 6 kohdan mukaan työvoimakoulutuksen järjestäminen ja 7 kohdan mukaan vankilaopetuksen järjestäminen.

Perusrahoitusosuus perustuu opiskelijan opiskeluoikeuden kestoon ja sitä myönnetään tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella. Rahoituslain 32 b §:n 1 momentin mukaan opiskelijavuodella tarkoitetaan 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena. Opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena opiskeluoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskeluoikeuden mää-

räytymisessä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä, väliaikaisesta keskeyttämisestä, peruuttamisesta ja pidättämisestä sekä opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta.

Rahoituslain 32 f §:n mukaan suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella. Esimerkiksi varainhoitovuodelle 2021 myönnettävän rahoituksen perusteena käytetään varainhoitovuoden 2019 toteutuneita suoritteita. Suoritettuja tutkinnon osia ja tutkintoja painotetaan laissa säädetyillä perusteilla. Tutkinnon osien osaamispisteitä painotetaan tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannusten, tutkintotyyppien sekä erityisen tuen ja vaativan erityisen tuen järjestämisen perusteella. Tutkintoja painotetaan edellä mainittujen lisäksi myös tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeisen koulutuksen perusteella. Suoritettujen tutkinnon painokerroin on suurempi, jos opiskelija ei ole ennen koulutuksen aloittamista vielä suorittanut ammatillista tutkintoa eli kyseessä on opiskelijan ensimmäinen ammatillinen tutkinto. Painokertoimista säädetään ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksessa.

Rahoituslain 32 g §:n mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyy säännöksen 1 momentin 1 kohdan mukaan tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen, 2 kohdan mukaan opiskelijapalautteen ja 3 kohdan mukaan työelämäpalautteen perusteella. Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksella, esimerkiksi vaikuttavuusrahoituksen jakautumisesta 32 g §:n 1 momentin 1—3 kohdissa mainittuihin osuuksiin säädetään asetuksella. Rahoituslain muutoslain 532/2017 siirtymäsäännöksen mukaan varainhoitovuonna 2021 vaikuttavuusrahoituksen osuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta on 10 prosenttia, josta asetuksen mukaan 3/4 myönnettäisiin tutkinnon suorittaneiden ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella ja 1/4 opiskelijapalautteen perusteella. Varainhoitovuodesta 2022 lukien vaikuttavuusrahoitusosuus on 15 prosenttia, josta 2/3 myönnettäisiin opiskelijoiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella, 1/6 opiskelijapalautteen perusteella ja 1/6 työelämäpalautteen perusteella. Ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksen 13 a §:n mukaan opiskelijapalautetta kerätään ammatillisen tutkintokoulutuksen aloittaneilta sekä tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneilta, joten edellä mainittujen osuuksien sisällä opiskelijapalautte jakaantuu vielä aloittaneiden opiskelijoiden sekä tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneiden antamaan palautteeseen. Asetus ei vielä sisällä työelämäpalautetta koskevia tarkempia säännöksiä.

Perusrahoitusosuuden tavoitteena on luoda edellytykset ja ennakoitavaa perustaa eri alojen tutkintojen ja koulutuksen järjestämiselle sekä erilaisten kohderyhmien koulutukselle. Perusrahoitus turvaa rahoitusta myös silloin, kun opiskelija ei eri syistä saa suoritettua tutkinnon osia tai suorittaa niitä keskimääräistä hitaammin taikka tarvitsee enemmän tukea ja ohjausta saavuttaakseen tavoitteeksi asetetun osaamisen. Ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta rahoitetaan pelkästään perusrahoituksen kautta.

Suoritusrahoitusosuuden tavoitteena on ohjata koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan koulutusta ja tutkintoja työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden mukaisesti. Lisäksi sillä kannustetaan tehostamaan opintoprosesseja ja huolehtimaan siitä, että opiskelijat saavat suoritettua tutkintoja ja niiden osia koulutukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Suoritusrahoituksella ohjataan myös koulutuspituuksien lyhentämiseen esimerkiksi aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tehostamisella.

Vaikuttavuusrahoitusosuuden tavoitteena on kannustaa ja ohjata koulutuksen järjestäjiä kohdentamaan koulutusta niille aloille, joilla on työvoimatarvetta, huolehtimaan koulutuksen työ-

elämävastaavuudesta ja laadusta sekä tarjoamaan edellytyksiä jatko-opintoihin. Vaikuttavuusrahoitus ja suoritusrahoitus muodostavat toisiaan tasapainottavan kokonaisuuden. Vaikuttavuusrahoitus varmistaa osaltaan, ettei suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuva rahoitus ohjaa koulutuksen järjestäjiä toimimaan epätarkoituksenmukaisesti, esimerkiksi suuntaamaan koulutustarjontaansa rahoituksen maksimoinnin mukaisesti työelämän osaamistarpeiden sijasta.

Ammatillisen koulutuksen eri rahoitusosuuksilla on erilaisia tavoitteita. Näiden eri tavoitteiden keskinäinen painoarvo määräytyy rahoituslaissa säädettävien prosentiosuuksien kautta. Uusi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2018, jolloin myös yhtenäistettiin aiemmin käytössä olleet ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen erilaiset rahoitusjärjestelmät. Ennen uudistusta ammatillisessa peruskoulutuksessa käytössä ollut rahoitusjärjestelmä perustui koulutusaloittain yksikköhintoihin ja opiskelijoiden lukumäärään kahtena vuosittaisena laskentapäivänä. Yksikköhintoihin ja opiskelijamääriin perustuvan rahoituksen lisäksi myönnettiin niin sanottua tuloksellisuusrahoitusta, jonka osuus oli enintään kolme prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Tuloksellisuusrahoitusta myönnettiin opiskelijoiden työllistymisen, jatko-opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen ja opintojen suoritusajan perustella sekä henkilöstön kelpoisuuden ja kehittämistoimenpiteiden perusteella. Myös ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastettiin tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuden osuus oli enintään kolme prosenttia koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen laskennassa käytettävien valtionosuuksien laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuuteen perustuva valtionosuuden määrä määräytyi suoritettujen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteella.

Ennen rahoitusuudistusta tuloksellisuuteen perustuvien rahoituselementtien osuus oli siis vain kolme prosenttia kokonaisrahoituksesta. Rahoitusuudistuksen yhteydessä tuloksellisuuselementtien osuus päätettiin nostaa 50 prosenttiin kokonaisrahoituksesta vuoteen 2022 kestävästä siirtymäajan puitteissa, jolloin suoritusrahoituksen osuus olisi 35 prosenttia kokonaisrahoituksesta ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta koskeneeseen eduskunnan vastaukseen (EV 86/2017 vp) sisältyy lausuma, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että rahoitusuudistuksen siirtymäkauden aikana opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja tuo sivistysvaliokunnalle selvityksen tiedoksi vuosittain syysistuntoaikana aluksi. Lausumassa todetaan tässä yhteydessä arvioitavan myös perusrahoitusosuuden riittävyyttä. Siirtymäajan aikana koulutuksen järjestäjät ovat esittäneet näkökantoja, joiden mukaan perusrahoituksen osuuden laskeminen alle 70 prosenttiin tulee vähentämään yksittäisten järjestäjien rahoituksen ennakoitavuutta merkittävästi. Koulutuksen järjestäjien näkökantojen mukaan riittävän suuri perusrahoitusosuus luo ennakoitavaa ja vakaata pohjaa koulutuksen järjestäjän taloudelle ja pitkäjänteiselle koulutustoiminnan järjestämiselle. Perusrahoitusosuus turvaa koulutuksen järjestämismahdollisuudet sellaisille opiskelijoille, joiden oppimisvalmiudet ja todennäköisyys tutkinnon suorittamiseen ja työllistymiseen on muita heikompi. Myös valmisteltu oppivelvollisuuden laajentaminen tuo koulutuksen piiriin sellaisia nuoria, jotka muutoin jäisivät koulutuksen ulkopuolelle ja jotka todennäköisesti tarvitsevat keskimääräistä enemmän opetusta ja ohjausta. Riittävän suurella perusrahoitusosuudella voidaan tukea tällaisten opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tämän myötä myös tutkinnon suorittamista. Rahoitusjärjestelmän kokonaisuudessa myös suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuuksien tulee kuitenkin olla riittävän suuret, jotta niihin sisältyvät kannustinvaikutteet voidaan saavuttaa.

2.6.2 Perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena jaettavat lisämäärärahat

Rahoituslain 32 e §:ssä säädetään perusrahoituksen harkinnanvaraisesta korotuksesta. Voimassa olevan säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voidaan korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä. Harkinnanvaraista korotusta voidaan erityisestä syystä myöntää myös varainhoitovuoden aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta. Perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta käytetään esimerkiksi kustannusrakenteeltaan erityisen kalliin koulutuksen rahoitustason turvaamiseksi, koska erityisen kalliin kustannusrakenteen koulutuksissa riittävää rahoitustasoa ei ole mahdollista saavuttaa toteutuneisiin suoritemääriin ja kustannusryhmien mukaisiin kustannuskertoimiin perustuvalla mallilla.

Perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena on myönnetty myös valtion talousarviossa ammatillisen koulutuksen määrärahaan tehtyjä sellaisia käyttötarkoitukseltaan kohdennettuja kerta- tai pysyväisluonteisia lisäyksiä, joita ei ole tarkoituksenmukaista jakaa tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella. Tällaisia ovat esimerkiksi vuoden 2020 talousarviossa hallitusohjelman mukainen kertaluonteinen lisäys opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin sekä pysyväisluonteiset lisäykset työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämiseen ja kehittämiseen sekä urheilijoiden ammatillisen koulutuksen tukemiseen. Esimerkiksi vuoden 2020 talousarviossa tehty 80 miljoonan euron lisäys opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin haluttiin kohdentaa koulutuksen järjestäjille erityisesti perusopetuksen päättäneiden nuorten, heikkojen perustaitojen varassa olevien aikuisten ja maahanmuuttajien koulutuksen vahvistamiseen, ei koulutusmäärien lisäämiseen, jonka vuoksi lisärahoitus myönnettiin koulutuksen järjestäjille perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena.

Euromääräisesti suurien kertaluonteisten tai määräaikaisten lisäysten jakaminen perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena on kuitenkin ongelmallista nykyisten säännösten puitteissa, koska talousarviossa ammatillisen koulutuksen määrärahaan muuhun kuin strategiarahoitusosuuteen tehtävät lisäykset jakautuvat rahoitusosuuksien suhteessa perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksiin. Määräaikaiset lisäykset ovat osa perus-, suoritus ja vaikuttavuusrahoituksen muodostamaa laskennallista valtionosuusrahoitusta, joten nykyisten säännösten mukaan rahoituksen lisäyksen euromäärästä kohdentuu järjestäjille perusrahoituksen osana vain säännösten mukainen perusrahoituksen prosenttiosuus. Esimerkiksi perusrahoituksen ollessa 70 prosenttia loput 30 prosenttia lisäyksen euromäärästä kohdentuu osana suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksia.

Perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena jaettava rahoitus vähennetään rahoituslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti perusrahoitusosuuden euromäärästä ennen perusrahoituksen jakamista suoritteiden perusteella. Lisämääräraha voidaan kohdentaa haluttuun tarkoitukseen perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena, mutta tämä kuitenkin tarkoittaa, että samalla perusrahoituksen tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella jaettavan rahoituksen määrä pienenee siitä, mitä se olisi ilman lisärahoitusta. Tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella jaettava perusrahoitus pienenee sen määrän, mikä lisäyksen euromäärästä kohdentuu suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksiin. Perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena jaettavat määrärahat siis pienentävät tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella jaettavaa perusrahoitusosuuden euromäärää ja samalla kasvattavat suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksia. Näin ollen erityisesti euromääräisesti suuret määräaikaiset lisäykset muuttavat merkittävästikin laissa säädettyä rahoitusosuuksien suhdetta, kun ne jaetaan perusrahoituksen harkinnanvaraisina korotuksina.

2.6.3 Opiskelijapalaute ja työelämäpalaute rahoituksen perusteena

Rahoituslain 32 g §:n mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyy tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen, opiskelijapalautteen ja työelämäpalautteen perusteella. Rahoituslain muutoslain 532/2017 voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan vaikuttavuusrahoitusta käytettiin ensimmäisen kerran rahoituksen myöntämisperusteena varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa. Muutoslain voimaantulosäännöksen 7 momentin mukaan vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoituvuosina 2020 ja 2021 käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta, eli varainhoituvuosina 2020 ja 2021 vaikuttavuusrahoitus myönnetään pelkästään tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymiseen sekä opiskelijapalautteen perusteella.

Opiskelijapalautteen keräämisestä säädetään ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksessa. Ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksen 13 a §:n mukaan opiskelijapalautetta kerätään ammatillisen tutkinto-koulutuksen aloittaneilta sekä tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneilta. Asetus ei vielä sisällä työelämäpalautetta koskevia tarkempia säännöksiä. Työelämäpalautetta on suunniteltu kerättävän oppisopimus- ja koulutusoppimujaksojen perusteella ja sen on suunniteltu jakaantuvan koulutustyöpaikan edustajan sekä opiskelijan vastuullisen työpaikkaohjaajan antamaan palautteeseen.

Voimassa olevan ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksen mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijapalautteen keräämisestä. Opetushallitus koordinoi ja ylläpitää opiskelijapalauttejärjestelmää. Opiskelijapalaute kerätään opetushallinnon vaikuttavuustietopalvelun Arvon kautta, jota CSC ylläpitää ja kehittää yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja asiakasorganisaatioiden kanssa. Opiskelijapalautteen keräämiseksi koulutuksen järjestäjät luovat vastauslinkin Opetushallituksen opiskelijapalauttejärjestelmästä ja lähettävät sen opiskelijalle. Opiskelija vastaa kyselyyn linkin kautta ja vastaukset tallentuvat Arvossa tietokantaan, jonka rekisterinpitäjänä toimii ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautetietojen osalta Opetushallitus. Opiskelijapalauttejärjestelmässä on kuitenkin tarkoitus siirtyä palautteen automaattiseen keräämiseen, jolloin Opetushallitus lähettäisi palautekyselyn vastauslinkin suoraan opiskelijalle valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 2 luvussa tarkoitettuun perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon, jäljempänä *Koski-tietovarantoon*, tallennettujen tietojen perusteella. Automaattiseen palautteen keräämiseen siirtyminen edellyttäisi, että opiskelijoiden ajantasaiset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoitteet tai puhelinnumerot, olisivat Opetushallituksen käytössä Koski-tietovarannossa.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan automaattinen opiskelijapalautteen kerääminen oli tarkoitus ottaa käyttöön jo vuoden 2020 aikana. Muutama koulutuksen järjestäjä on osallistunut järjestelmän pilotointiin, mutta laajempi pilotointi päätettiin kuitenkin siirtää vuoteen 2021, koska automaattisen palautejärjestelmän käyttöönoton katsottiin edellyttävän lakimuutoksen opiskelijoiden yhteystietojen käyttämisen ja tallentamisen osalta.

Työelämäpalautteen keräämistä koskevan suunnitelman mukaan työelämäpalautetta kerättäisiin koulutuksen järjestäjiltä niiltä työpaikoilta, joissa opiskelijat hankkivat osaamista koulutus- tai oppisopimuksella. Tavoitteena on saada palautetta siitä, miten koulutuksen järjestäjän toiminta vastaa työelämän tarpeita ja kuinka hyvin yhteistyö toimii. Palautetta kerättäisiin kahtena erillisenä osiona koulutustyöpaikan edustajalta sekä vastuulliselta työpaikkaohjaajalta. Työpaikan edustajalle suunnattu niin sanottu työpaikkakysely on tarkoitus toteuttaa siten, että Opetushallitus toimittaisi koulutuksen järjestäjälle tiedot työpaikoista, joissa on ollut koulutuksen järjestäjän opiskelijoita koulutus- ja oppisopimuksilla työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

Kukin koulutuksen järjestäjä vastaisi annettujen tietojen pohjalta työpaikkakyselyn lähettämisestä koulutustyöpaikoille kohdentaen sen työpaikan johdolle tai muulle yhteyshenkilölle.

Työelämäpalautteen toinen osa muodostuisi opiskelijoiden vastuullisille työpaikkaohjaajille suunnatusta kyselystä, jossa työpaikkaohjaaja antaisi palautetta jokaisen työpaikalla tapahtuvan tutkinnon osaan sisältyvän osaamisen hankkimisjakson päätyttyä. Vastuullisille työpaikkaohjaajille suunnattu kysely olisi tarkoitus automatisoida siten, että Opetushallitus lähettäisi vastauslinkit suoraan vastuullisille työpaikkaohjaajille Koski-tietovarantoon tallennettujen yhteystietojen perusteella. Automaattinen palautteen kerääminen edellyttäisi, että vastuullisten työpaikkaohjaajien ajantasaiset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoitteet tai puhelinnumero, olisivat Opetushallituksen käytössä Koski-tietovarannossa.

2.7 Laki valtakunnallisista opinto ja tutkintorekistereistä

2.7.1 Opiskelijoiden ja vastuullisten työpaikkaohjaajien yhteystiedot

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 3 §:ssä säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä. Mainitun säännöksen 3 momentin mukaan oppijanumerorekisteriin tallennetaan henkilön nimi ja henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisteriin ei kuitenkaan tallenneta henkilöiden yhteystietoja. Yllä kuvattun opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämisen automatisoinnin yhteydessä olisi kuitenkin tarpeellista tallentaa tietovarantoon myös opiskelijoiden ja vastuullisten työpaikkaohjaajien yhteystiedot, jotta Opetushallitus voisi lähettää palautekyselyn opiskelijoille ja työpaikkaohjaajille suoraan Koski-tietovarantoon tallennettujen tietojen perusteella. Suunnitelmien mukaisesti palautekyselyt voitaisiin toimittaa esimerkiksi lähettämällä vastauslinkin sisältävä viesti opiskelijan tai vastuullisen työpaikkaohjaajan sähköpostiosoitteeseen tai puhelinnumeroon.

Lain 5 §:n mukaan tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista.

Lain 6 §:n mukaan koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitettut tiedot. Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä 7—9 §:ssä säädettyjen tietojen tietorakenteista. Tietovarantoon tallennetaan lisäksi henkilön nimi ja oppijannumero.

Yhteystiedot ovat henkilötietoja, joiden käsittely on lainmukaista ainoastaan jonkin tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetyn käsittelyperusteen täytyessä. Mainitun artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Opetushallituksesta annetun lain (564/2016) 2 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan Opetushallituksen tehtävänä on hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön sille määräämät tehtävät. Mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan Opetushallituksen tehtävänä on lisäksi muussa laissa säädetyn mukaisesti ylläpitää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten tarpeellisia tietovarantoja, -rekistereitä ja -järjestelmiä. Palautejärjestelmien koordinointi ja ylläpito on määrätty Opetushallituksen tehtäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen välisellä tulossopimuksella.

2.7.2 Valtiosopimuksen perusteella koulutusta järjestävän toimijan tallentamisvelvoite Koski-tietovarantoon

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentin perusteella mainitussa laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan mainittua lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Viimeksi mainitun lain 9 §:ssä on säädetty siitä, mitä tietoja ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava Koski-tietovarantoon ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan. Mainitun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan koulutuksen järjestäjän on tallennettava suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, 2 kohdan mukaan tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen ja 3 kohdan mukaan suoritettut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos ja vain siltä osin, kuin vähintään yksi artiklassa säädetystä edellytyksestä täyttyy. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan käsittely on lain mukaista, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Tällä hetkellä on voimassa Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä tehty sopimus, joka on saatettu voimaan valtioneuvoston asetuksella (3/2020). Pohjoiskalotin koulutussäätiö on perustettu vuonna 1991 jatkamaan vuonna 1970 perustetun Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteisen aikuiskoulutuskeskuksen työtä. Pohjoiskalotin koulutussäätiön tehtävänä on järjestää ja kehittää koulutusta etupäässä Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisimpien osien työmarkkinoiden tarpeisiin. Säätiön oppilaitos sijaitsee Ruotsin Övertorneåssa. Suomi, Norja ja Ruotsi ovat sopineet Pohjoiskalotin koulutussäätiön toiminnasta ja säätiön toteuttamasta työvoimakoulutuksesta neljän vuoden jaksoissa. Nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Pohjoiskalotin koulutussäätiölle luvan lupapäätöksessä todettujen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen työvoimakoulutuksena. Pohjoiskalotin koulutussäätiö on ilmoittanut haluavansa tallentaa opiskelijoistaan keskeisimmät tiedot Koski-tietovarantoon. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki voisi tulla lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella sovellettavaksi myös valtiosopimuksen perusteella järjestettävään koulutukseen, koska kyseisessä koulutuksessa järjestetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisia tutkintoja ja koulutusta. Koulutussäätiö on velvollinen noudattamaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä järjestäessään mainitun lain 22 §:n 2 momentin perusteella ammatillista koulutusta, mikä on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen oikeusperuste henkilötietojen käsittelyyn. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 §:n mukaisen tallentamisvelvoitteen ei ole katsottu kuitenkaan koskevan valtiosopimuksen perusteella ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestävää toimijaa, koska kyseisen toimijan ei ole tulkittu olevan pykälässä tarkoitettu ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä.

3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

3.1 Keskeiset ehdotukset

3.1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhentuneet viittaukset kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettuun lakiin korjattaisiin viittauksiksi liikenteen palveluista annettuun lakiin. Samalla huomioitaisiin liikenteen palveluista annetun lain 32 §:n mahdollistama perustason ammattipätevyyden suorittaminen pelkästään perustason ammattipätevyyskokeella (ns. koemalli). Työelämätoimikunta vastaisi todistusten antamisesta myös silloin, kun perustason ammattipätevyys suoritettaisiin koemallilla.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 107 §:n viittaus henkilötietolakiin kumottaisiin tarpeettomana. Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, eikä siihen ole tarvetta viitata ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten että työ sopimuslain mukainen työtodistuksen antamisen velvollisuus ulotettaisiin koskemaan oppisopimuskoulutusta.

Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavan siten, että vanhentuneet viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin muutettaisiin viittauksiksi voimassa olevaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 117 §, joka koskee korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittamista, kumottaisiin.

3.1.2 Laki liikenteen palveluista

Liikenteen palveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen oikaisuvaatimuksia koskevaan 256 §:ään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin, että jos perustason ammattipätevyys suoritetaan osana ammatillista koulutusta, sovelletaan mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä säädetään arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta.

Lain 257 §:stä ehdotetaan muutettavaksi sen 4 momentti, jonka mukaan haettaessa muutosta opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 lukua. Pykälän 4 momentissa yksilöitäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 116 §:n muutoksenhakukielto selkeyden vuoksi.

3.1.3 Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta sekä laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Esityksessä ehdotetaan ammatillisen koulutuksen eri rahoitusosuuksien prosenttiosuuksia muutettavaksi siten, että rahoitusosuuksien prosenttiosuudet säilyisivät varainhoitovuoden 2020 tasossa. Esityksen mukaan perusrahoituksen osuus olisi 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Lisäksi säännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että talousarviossa päätettävät määräaikaiset lisäykset, jotka jaetaan perusrahoituksen harkinnanvaraisina korotuksina, eivät jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta eli niin sanottua opiskelijavuoden hintaa.

Rahoitusosuuksien osalta valmistelussa on ollut esillä myös vaihtoehto, jossa suoritusrahoituksen ja vaikuttavuusrahoituksen välistä suhdetta olisi muutettu kohdentamalla suoritusrahoitusosuuteen 15 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitusosuuteen 15 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Tätä vaihtoehtoa olisi puoltanut se, että vaikuttavuusrahoitusosuuteen sisältyy useita osatekijöitä, joiden yksittäinen painoarvo 10 prosentin kokonaisuuden sisällä jää melko pieneksi. Tässä vaihtoehdossa suoritusrahoitusosuuden painoarvo olisi kuitenkin ollut merkittävästi pienempi kuin alkuperäisen mallin mukainen 35 prosenttia, mikä olisi laskenut suoritusrahoitusosuuden ohjaustavoitteiden eli tehokkaiden opintoprosessien painoarvoa ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Suoritusrahoituksen suurempaa osuutta puoltaa myös se, että suoritusrahoituksen perusteena käytettävät suoritustiedot ovat merkittävästi tuoreempia kuin pääosa vaikuttavuusrahoituksessa käytettävistä suoritustiedoista.

Lisäksi lainsäädäntöä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämisessä voitaisiin ottaa käyttöön automaattiset palautejärjestelmät. Tämän vuoksi ehdotetaan myös työelämäpalautteen käyttöönottoa siirrettäväksi vuodelle eli vuoteen 2023, jolloin työelämäpalautteen keräämisessä voitaisiin suoraan siirtyä automaattiseen palautejärjestelmään.

Valtakunnallista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuksen järjestäjien tulisi tallentaa opiskelijoiden ja vastuullisten työpaikkaohjaajien tarpeelliset yhteystiedot Koski-tietovarantoon ja niitä voitaisiin käyttää palautekyselyjen lähettämässä. Samassa yhteydessä tarkennettaisiin myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, jotta Opetushallituksen tehtävä palautteiden keräämisessä määriteltäisiin lain tasolla.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin lisättäisiin myös säännös eräiden tietojen tallentamisvelvollisuudesta myös Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella järjestettävässä koulutuksessa.

3.2 Pääasialliset vaikutukset

3.2.1 Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtävät muutokset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Perustason ammattipätevyyskokeen käyttöönotolla on jonkin verran vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjiin sekä opiskelijoihin.

Perustason ammattipätevyyskokeen arvioidaan soveltuvan hyvin esimerkiksi alan vaihtajille, maahanmuuttajille sekä perheyriyksessä työskenteleville, joilla on jo kuljetustehtävissä tarvittavaa osaamista, mutta joilta puuttuu kuorma- ja linja-autonkuljettajan perustason ammattipätevyys. Perustason ammattipätevyyskokeen suorittaminen ilman sitä edeltävää pakollista koulutusta on näille henkilöille nopea ja joustava tapa hankkia tieliikenteen henkilö- ja tavarakuljetuksissa kuorma- ja linja-auton sekä niiden ja hinattavan ajoneuvon muodostaman ajoneuvoyhdistelmän kuljettajana toimimiseen tarvittava todistus ammattipätevyydestä ja siirtyä jouhevasti työelämään. Ne henkilöt, joilla ei ole aiempaa kuljetusalan osaamista, suorittaisivat perustason ammattipätevyyden edelleen pääsääntöisesti osallistumalla pakolliseen koulutukseen joko normaalisti (280 opetustuntia) tai nopeutetusti (140 opetustuntia). Koulutuksen lisäksi he suorittaisivat teoriakokeen (ns. koulutusmalli).

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tulee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n mukaisesti laatia koulutuksen aloittavalle opiskelijalle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittämistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. HOKS:n laatimisen yhteydessä selvitetään aina opiskelijan aikaisempi osaaminen. HOKS on laadittava

siten, että opiskelija hankkii vain sellaista osaamista, mitä häneltä puuttuu. Opiskelijan aikaisemman osaamisen perusteella koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida myös sitä, kummalla tavalla opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa perustason ammattipätevyys. Jos opiskelijalla on jo perustason ammattipätevyyden ja vastaavan tutkinnon osan suorittamiseksi tarvittava osaaminen, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija suoraan näyttöön ja laatia HOKS vain näyttöjen toteuttamisen ja arvioinnin osalta. Perustason ammattipätevyys -tutkinnon osassa näyttöön ohjaaminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että opiskelija ohjattaisiin suoraan perustason ammattipätevyyskokeeseen. Koulutuksen järjestäjälle syntyisi työtä ja kustannuksia ainoastaan henkilökohtaistamisesta ja perustason ammattipätevyyskokeen järjestämisestä ja arvioinnista.

Ammatillisissa perustutkinnoissa koulutuksen järjestäjille ja opiskelijoille aiheutuvien vaikutusten arvioidaan olevan vähäiset. Perustutkintoon hakeudutaan pääasiallisesti yhteishaussa heti peruskoulun jälkeen, ja muutkin perustutkintoa suorittavat ovat yleensä vasta tulossa alalle ilman aikaisempaa kokemusta alasta. Näin ollen heillä on hyvin vähän tai ei lainkaan osaamista kuljetusalan tehtävistä. He tarvitsevat pääsääntöisesti koulutusta ja heille on HOKSissa sovittu paljon osaamisen hankkimista. Perustason ammattipätevyyden suorittaminen ammattipätevyyskokeella koulutusmallin sijaan ei siten nopeuttaisi perustason ammattipätevyyden suorittamista eikä vähentäisi koulutuksen järjestäjien työtä muutoin kuin koulutusmalliin sisältyvien opetus-tuntien kirjaamisen osalta. Toisaalta opetustuntien kirjaamisesta luopuminen antaisi koulutuksen järjestäjille enemmän vapautta päättää opetuksen sisällöstä ja myös määrästä. Perustason ammattipätevyyskoe on kuitenkin vaativampi järjestää kuin koulutusmallin teoriakoe, joten jos kaikkien opiskelijoiden osalta siirryttäisiin pelkän perustason ammattipätevyyskokeen suorittamiseen, koulutuksen järjestäjien kustannukset voisivat kasvaa.

Ammattitutkinnoissa vaikutusten arvioidaan olevan merkittävämmät kuin perustutkinnoissa sekä opiskelijoille että koulutuksen järjestäjille. Ammattitutkintoa suorittavilla on pääsääntöisesti aiempaa kokemusta ja osaamista alalta, joten he eivät välttämättä tarvitse lainkaan koulutusta perustason ammattipätevyyskokeesta selvitäkseen tai koulutusta tarvitaan vain vähän. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille arvioidaan kertyvän kustannussäästöjä siitä, että perustason ammattipätevyyskokeeseen voi osallistua ilman pakollista koulutusta toisin kuin nykyisin ainoana vaihtoehtona käytössä olevassa koulutusmallissa. Kustannussäästöjä arvioidaan kertyvän, vaikka huomioitaisiin perustason ammattipätevyyskokeen viemä koulutusmallin teoriakoetta pidempi suoritus aika ja ammattipätevyyskokeen järjestelyihin ja arviointiin koulutuksen järjestäjältä vaadittava työpanos.

Perustason ammattipätevyyskoe parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa perustason ammattipätevyys nopeammalla aikataululla ja siirtyä työelämään jouhevammin. Tällä arvioidaan pitkällä tähtäimellä olevan myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen.

Työtodistusvelvollisuuden laajentaminen oppisopimuskoulutuksiin vahvistaisi oppisopimusopiskelijoiden oikeusasemaa näiden ollessa oikeutettuja työtodistukseen, kuten muutkin työsopimusperusteisesti työskentelevät työntekijät. Oikeus työtodistukseen parantaisi oppisopimusopiskelijan työmarkkina-asemaa ja helpottaisi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Työsopimuslain 13 luvun 12 §:n mukaan työsuojeluviranomaiset valvovat työsopimuslain noudattamista, kuten sen 6 luvun 7 §:ssä työnantajalle säädettyä velvollisuutta antaa työtodistus. Työnantajan laajennettu velvollisuus antaa työtodistus myös oppisopimuskoulutettavalle olisi siten työsuojeluviranomaisen valvottava asia työsopimuslain nojalla. Ehdotetulla muutoksella voi siten olla vaikutuksia työsuojeluviranomaisten työmäärään.

3.2.2 Liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtävät muutokset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole kunta- eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetut muutokset yhdenmukaistaisivat ja selkeyttäisivät muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Muutoksenhakusäännösten yhdenmukaistamisen ja selkeyttämisen parantaa perustason ammattipätevyyden osana ammatillista koulutusta suorittavien opiskelijoiden oikeusturvaa.

3.2.3 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin tehtävät muutokset

Ammatillisen koulutuksen rahoitusosuuksia koskevilla muutoksilla ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia, vaan muutokset toteutettaisiin nykyisten määrärahojen puitteissa. Rahoitusosuuksien säilyttäminen varainhoitovuoden 2020 tasossa vaikuttaisi lähtökohtaisesti kaikkien koulutuksen järjestäjien rahoitustasoon verrattuna tilanteeseen, jossa rahoitusosuudet olisivat nyt voimassa olevan lainsäädännön ja siirtymäsäännöksiin mukaiset. Yksittäisen koulutuksen järjestäjän rahoitustaso laskisi tai nousisi ehdotettujen muutosten myötä riippuen siitä, mikä on kunkin koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellinen osuus kunkin rahoitusosuuden sisällä.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusosuuksia koskevalla muutoksella varmistettaisiin koulutuksen järjestäjien riittävä perusrahoituksen taso. Tällä turvattaisiin rahoitustason vakautta ja mahdollistettaisiin koulutuksen järjestämisen edellytykset myös niille kohderyhmille, jotka tarvitsevat keskimääräistä enemmän opetusta ja ohjausta tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseksi ja joiden todennäköisyys suorittaa tutkinnon osia tai tutkinto ja työllistyä ovat keskimääräistä heikommat. Ehdotetun muutoksen jälkeen suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen yhteenlaskettu osuus olisi 30 prosenttia, joten merkittävä osuus rahoituksesta määräytyisi edelleen suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen sekä vaikuttavuuden perusteella, kannustaen näin koulutuksen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen yksilöiden osaamistarpeet ja työelämän tarpeet huomioiden.

Koelaskelmilla on simuloitu rahoitusosuuksien muutosten vaikutusta ammatillisen koulutuksen rahoituksen muodostumisessa varainhoitovuosina 2021—2022 verrattuna varainhoitovuoden 2020 tilanteeseen. Jos rahoitusosuuksia koskevia säännöksiä ei muutettaisi, osuudet olisivat vuonna 2021 perusrahoitus 60 prosenttia, suoritusrahoitus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia sekä vuonna 2022 siirtymäajan päätyttyä osuudet vastaavassa järjestyksessä 50, 35 ja 15 prosenttia. Verrattaessa näillä rahoitusosuuksilla laskettua rahoituksen määrää varainhoitovuoden 2020 rahoitukseen, jossa prosenttiosuudet ovat esityksessä ehdotetun mukaiset 70, 20 ja 10 prosenttia, näyttää siltä, että suoritus- ja vaikuttavuusosuuksien kasvaessa rahoitustaso laskisi erityisesti suurilla kunnallisilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä ja näistä etenkin kuntayhtymien sijaan kaupungeilla. Yksityisillä koulutuksen järjestäjillä muutosten hajonta olisi huomattavasti laajempi, mutta keskimäärin rahoitus kasvaisi hieman. Suhteellisesti suurempia muutoksia olisi erityisesti pienillä järjestäjillä. Laskelmat ovat suuntaa-antavia, sillä ne perustuvat varainhoitovuoden 2020 suoritustietoihin, eikä niissä ole otettu huomioon muita rahoitukseen vaikuttavia tekijöitä.

Simulointilaskelmien mukaan niistä järjestäjistä, joille myönnettiin rahoitusta varainhoitovuonna 2020, rahoitustaso nousisi 61 prosentilla (85 järjestäjää) ja vastaavasti laskisi 39 prosentilla (59 järjestäjää) suoritus- ja vaikuttavuusosuuksien kasvaessa. Suurin osa muutoksista olisi koulutuksen järjestäjän nykyiseen rahoitustasoon nähden alle viiden prosentin suuruisia, mutta joillakin järjestäjistä muutokset olisivat selkeästi suurempia. Suurilla koulutuksen järjestäjillä muutokset voisivat myös olla euromääräisesti suuria, vaikka prosentuaalinen muutos jäisi

HE 174/2020 vp

pienemmäksi. Euromääräisesti suurin lasku olisi noin 3,7 miljoonaa euroa ja suurin nousu noin 1,1 miljoonaa euroa.

Rahoitustason suhteellinen muutos järjestäjittäin:

Rahoitustason muutos	[-25%, -20%[[-20%, -15%[[-15%, -10%[[-10%, -5%[[-5%, 0%[0 %
Lukumäärä	2	1	4	7	45	7
Rahoitustason muutos]0%, 5%]]5%, 10%]]10%, 15%]]15%, 20%]]20%, 25%]]25%, 30%]
Lukumäärä	58	18	4	2	2	1

Rahoitustason euromääräinen muutos järjestäjittäin:

Rahoitustason muutos (tuhansia euroja)	[-3700, -1000[[-1000, -500[[-500, -250[[-250, -100[[-100, 0[0
Lukumäärä	2	7	9	9	32	7
Rahoitustason muutos (tuhansia euroja)	0]0, 100]]100, 250]]250, 500]]500, 1000]]1000, 1100]
Lukumäärä	7	54	11	12	6	2

Rahoituslakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että talousarviossa päätetyt määräaikaiset lisäykset, jotka jaetaan perusrahoituksen harkinnanvaraisina korotuksina, eivät jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta. Myös tämä muutos osaltaan vahvistaisi riittävää perusrahoituksen tasoa. Esimerkiksi vuoden 2020 talousarviossa päätetystä opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin tarkoitetun 80 miljoonan euron lisämäärärahan myöntäminen perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena vähensi nykymallissa perusrahoitusosuutena myönnettävää suoriteperusteista rahoitusta 24 miljoonaa euroa ja vastaavasti kasvatti suoritusrahoitusosuutta 16 miljoonalla eurolla ja vaikuttavuusrahoitusosuutta 8 miljoonalla eurolla.

Ehdotetun muutoksen jälkeen perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena myönnettävät määräaikaiset lisäykset kasvattaisivat väliaikaisesti perusrahoituksen suhteellista osuutta kokonaisrahoituksesta, jolloin lisäys kohdentuisi kokonaisuudessaan vain perusrahoitusosuuteen. Vastaavalla tavalla perusrahoituksen suhteellista osuutta kasvattavat jo nykyisin lisätalousarvioilla päätettävät kertaluonteiset määrärahalisäykset.

Vaikuttavuusrahoituksen opiskelija- ja työelämäpalutteen osalta ehdotetut muutokset mahdollistaisivat siirtymisen automaattiseen palutteen keräämiseen. Tämä yksinkertaistaisi palutteen keräämiseen liittyviä menettelyitä ja vähentäisi koulutuksen järjestäjien työmäärää palutteen keräämisessä. Koulutuksen järjestäjien ei tarvitsisi manuaalisesti toimittaa vastauslinkkejä opiskelijoille tai jatkossa työpaikkaohjaajille, vaan Opetushallitus voisi lähettää vastauslinkit suoraan Koski-tietovarantoon tallennettujen opiskelijan tai vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystietojen sekä EHoksiin tallennettujen opintoja koskevien tietojen perusteella. Erityisesti työpaikkaohjaajakyselyssä tiedonkeruun toteuttaminen manuaalisesti ilman automaatiota koulutuksen järjestäjien toimesta linkkejä lähettämällä muodostuisi erittäin työlääksi toteuttaa, sillä yksittäisellä opiskelijalla voi olla yhden vuoden aikana useita oppisopimus- tai koulutusopimusjaksoja. Manuaalisesti toteutettu palutteen keruu olisi myös virhealttiimpi toimintatapa. Automaation etuna on lisäksi se, että vaikuttavuusrahoituksen laskentaa varten tarvittavat tiedot

kohderyhmään kuuluneiden ja vastaajien määristä saataisiin automaattisesti, eikä koulutuksen järjestäjien tarvitsisi erikseen toimittaa näitä tietoja Opetushallitukselle.

Ehdotettu työelämäpalautteen käyttöönoston siirto vuodesta 2022 vuoteen 2023 mahdollistaisi sen, että työpaikkaohjaajilta kerättävän palautteen osalta voitaisiin suoraan siirtyä automaattiseen palautejärjestelmään. Palautteen automaattinen kerääminen ei ole mahdollista ilman ehdotettuja muutoksia, joten jos palautteen käyttöönottoa ei siirrettäisi, jouduttaisiin varainhoitovuoden 2022 rahoituksen myöntämiseksi luomaan väliaikaiset manuaaliset menettelyt palautteen keräämiseksi. Ehdotetun muutoksen myötä varainhoitovuoden 2022 vaikuttavuusrahoitus myönnettäisiin tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella sekä opiskelijapalautteen perusteella.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia Opetushallituksen ylläpitämään Koski-tietovarantoon. Muutokset tehtäisiin ylläpitoon ja kehittämiseen osoitettujen määrärahojen puitteissa. Opetushallituksen tulisi määrätä tarkemmin tallennettavien tietojen tietorakenteesta sekä siitä, miten tallennettavat tiedot pidetään ajantasaisina.

Koulutuksen järjestäjien tulisi uusina tietoina tallentaa tietovarantoon opiskelijoiden ja vastuullisten työpaikkaohjaajien palautteen keräämiseksi tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköposti-osoite tai puhelinnumero. Koulutuksen järjestäjä tallentaisi opiskelijan ajantasaiset yhteystiedot ja vastaisi tallennettujen tietojen oikeellisuudesta. Opiskelijoiden sähköpostiosoitteena voitaisiin käyttää koulutuksen järjestäjän opiskelijalle myöntämää sähköpostiosoitetta, jolloin voitaisiin varmistua siitä, että esimerkiksi opintojen alussa tietovarantoon tallennettu sähköpostiosoite on ajantasainen koko opintojen ajan. Vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot tallennettaisiin tyypillisesti silloin, kun tallennetaan myös työpaikkaohjaajan nimi. Jos vastuullinen työpaikkaohjaaja muuttuisi kesken työpaikalla järjestettävän koulutuksen jakson, päivitetään tietovarantoon myös työpaikkaohjaajaa koskeva tieto ja samalla tulisi päivittää myös työpaikkaohjaajan yhteystiedot. Jos opiskelijan tai vastuullisen työpaikkaohjaajan koulutuksen järjestäjän tiedossa olevat yhteystiedot muuttuisivat, koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa tietovarantoon ajantasaiset yhteystiedot.

Ennen lain voimaantuloa aloittaneiden opiskelijoiden ja alkaneiden työelämäpalautteen keruujaksojen osalta koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa yhteystiedot ehdotetun siirtymäajan puitteissa. Koulutuksen järjestäjän vastaisi tietojen tallentamisesta Koski-tietovarantoon esimerkiksi opintohallintojärjestelmien käyttämien rajapintojen kautta.

4 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi oli lausuntokierroksella 22.6.—17.8.2020. Lausuntoja annettiin kaiken kaikkiaan 44. Esityksen mukaisia muutosehdotuksia pääosin kannatettiin. Mielenpitoita jakoivat kuitenkin erityisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin esitetyt muutokset.

Mahdollisuutta suorittaa perustason ammattipätevyys perustason ammattipätevyyskokeella kannatettiin lausunnoissa laajasti. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdotti, että perustason ammattipätevyuden suorittamistavoista käytettäisiin esityksessä selkeyden vuoksi käsitteitä *koulutusmalli*, *nopeutettu koulutus -malli* ja *koemalli*. Muutamat lausunnonantajat painottavat, että koulutuksen järjestäjällä tulisi olla oikeus saada rahoituslain mukaista perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta riippumatta siitä, suorittaako opiskelija kuorma- ja linja-autonkuljettajien perustason ammattipätevyuden tai sen laajennusta koskevan tutkinnon osan koulutusmallilla vaiko koemallilla. Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat esitystä siitä, että

työelämätoimikunta antaa todistuksen myös perustason ammattipätevyyden koemallin mukaisen kokeen suorittamisesta.

Jatkovalmistelussa perustason ammattipätevyyden suorittamistapoihin viittaamista korjattiin liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamalla tavalla. Lisäksi koemallin rahoitusta koskevaa osiota yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennettiin selventämällä tilannetta, jossa opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on sovittu jonkin verran koulutusta ennen perustason ammattipätevyyskokeen suorittamista.

Työnantajan laajennettua velvollisuutta antaa työtodistus oppisopimuskoulutettavalle kannatettiin lausunnoissa yleisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdotti, että työtodistuksen antamisvelvollisuuden laajentamisen vaikutus viranomaistoimintaan ja valvontaan tuotaisiin esityksessä tarkemmin esiin.

Jatkovalmistelussa työtodistuksen antamisvelvollisuutta koskevaa vaikutusarviointia täsmennettiin toteamalla, että ehdotetulla muutoksella voi olla vaikutuksia työsuojeluviranomaisten työmäärään.

Esityksen yhteensopivuudesta tietosuoja-asetuksen kanssa oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu toteavat lausunnoissaan, että esityksessä tulisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n lisäksi arvioida myös muita säännöksiä tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Jos tällainen arvio on valmistelun aikana jo tehty, olisi tästä syytä tehdä selkoa esityksessä. Lisäksi esityksessä olisi syytä tarkentaa, mitkä ovat ne lakisääteiset velvoitteet, joiden vuoksi käsittely on tarpeen tietosuoja-asetuksen 6 (1) c artiklan mukaisesti. Samalla tavalla tulisi tuoda esiin perustelut oikeasuhtaisuudesta ja yleisen edun mukaisuudesta. Oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun mukaan myös 107 §:n 2 momenttia tulisi tarkastella tietosuoja-asetuksen 10 artiklan valossa huomioiden tietosuojalain 7 §. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös suojatoimien arvioinnin tarkentamiseen.

Jatkovalmistelussa rajattiin tietosuoja-asetuksen yhteensopivuusarviointi mainitun lain 107 §:ään. Lisäksi arvioinnissa yksilöitiin ne velvoitteet, joiden vuoksi käsittely on tarpeen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteella. Arvioinnissa otettiin huomioon myös tietosuoja-asetuksen 10 artikla ja tietosuojalain 7 § sekä tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaiset suojatoimet.

Muutoksenhakuun liittyen oikeusministeriö totesi launnonssaan, ettei lakiin ole suositeltavaa sisällyttää luetteloa viranomaisen päätöksistä, joihin saa hakea valittamalla muutosta. Oikeusministeriön mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain lakiviittauksia ja niiden muotoilu tulisi harkita uudelleen ja muutoksenhakusääntelyä tulisi selkiyttää mm. siltä osin, ovatko viittaukset muihin lakeihin informatiivisia vai aineellisia. Liikenteen palveluista annetun lain 256 §:ään ehdotetussa uudessa 6 momentissa olisi selkeämpää säätää erikseen päätökseen liittyvästä muutoksenhakukiellosta. Lisäksi olisi syytä tarkastella muutoksenhakukiellon sijoittamista 257 §:ään. Esitysluonnoksessa jää oikeusministeriön mukaan myös epäselväksi, minkä vuoksi liikenteen palveluista annetun lain 257 §:n 1 momentin 5 kohta ja 4 momentti kumottaisiin.

Jatkovalmistelussa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 111 §:n informatiivista viittausta hallintolakiin täsmennettiin ja lain 112 §:n sisältämä luettelo päätöksistä, joista voi valittaa hallinto-oikeuteen, poistettiin. Liikenteen palveluista annetun lain 256 §:ään ja 257 §:ään tehtiin niin ikään muutoksia oikeusministeriön antaman lausunnon perusteella. Muun muassa 257 §:n 1 momentin 5 kohta säilytettiin pykälässä, jotta epäselvyyttä ei syntyisi siitä, miten opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuskeskusta koskevasta päätöksestä voi valittaa.

Rahoitusosuuksia koskevaa muutosesitystä kannatettiin ja vastustettiin. Osa lausunnonantajista ei kannattanut ehdotusta rahoitusmallin muuttamisesta kesken rahoitusmallin siirtymäajan ilman perusteellista vaikuttavuusanalyysia. Useissa lausunnoissa kannatettiin esitystä siitä, että talousarviossa päätetyt määräaikaiset lisäykset, jotka jaetaan perusrahoituksen harkinnanvaraisina korotuksina, eivät jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta.

Enemmistö lausunnonantajista kannatti esitystä automaattisesta palautejärjestelmästä ja työelämäpalautteen käyttöönoton siirrosta vuoteen 2023. Oikeusministeriö katsoi, että valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 11 §:n yhteystietojen säilyttämisaikaa tulisi täsmentää. Lausunnossa ehdotetaan pykälään lisättäväksi ilmaus *enintään* kolme kuukautta. Teknisistä syistä yhteystiedot tulee kuitenkin poistaa kaavamaisesti tietyn ajan kuluttua, eikä poistamisessa voida käyttää tapauskohtaista arviointia. Oikeusministeriö esitti myös, että erityissääntelyn tarpeellisuutta tulisi arvioida perustuslakivaliokunnan korostaman riskiperusteisen lähestymistavan kannalta. Osa lausunnonantajista esitti huolensa sähköpostiosoitteiden keräämisen vastuun järjestäjille aiheuttamista haasteista ja korosti, ettei koulutuksen järjestäjä voi ottaa vastuuta sähköpostiosoitteiden oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Lausunnoissa ehdotettiin myös työelämäpalautteen automatisointia muunlaisella teknisellä toteutuksella kuten puhelimen pikaviestitoimintoa hyödyntämällä. Hallituksen esityksen perusteluita on jatkovalmistelussa tarkennettu riskiperusteisen lähestymistavan osalta sekä tietovarantoon tallennettavien tarpeellisten yhteystietojen osalta. Ehdotettu tallentamisvelvoite koskisi tarpeellisia yhteystietoja, mikä mahdollistaisi erilaiset tekniset ratkaisut palautekyselyn lähettämiseksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:n muutosehdotusta koskeva esitys oli erillisellä lausuntokierroksella 7.9.—18.9.2020. Muutosesitys koski tutkinnon perusteen antamista tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin. Opetushallituksen antaman lausunnon perusteella ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:n muutoksen todettiin vaativan jatkovalmistelua, mistä syystä kyseinen muutos irrotettiin tästä hallituksen esityksestä.

Valtiosopimuksen perusteella ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestävää toimijaa koskevat säännösehdotukset on valmisteltu yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Pohjoiskalotin koulutussäätiölle varattiin lisäksi tilaisuus lausua muutosehdotuksesta. Koulutussäätiö ei antanut asiassa lausuntoa.

5 Säännöskohtaiset perustelut

5.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

23 §. *Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus.* Pykälän 2 momentin sisältämä viittaus kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi liikenteen palveluista annetun lain 35 §:ään. Kysymyksessä on teknisuonteinen muutos lakiin.

77 §. *Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltaminen.* Pykälän ensimmäistä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppisopimuskoulutukseen sovellettaisiin työsopimuslain työtodistuksen antamisen velvollisuutta koskevaa työsopimuslain 6 luvun 7 §:ää. Oppisopimusopiskelijoilla, jotka tekevät määräaikaisen oppisopimuksen sellaisen työnantajan kanssa, jonka palveluksessa he jo ennestään ovat, ei kuitenkaan olisi oikeutta saada ns. välityösopimusta oppisopimuskoulutuksestaan. Työsopimuslaki ei velvoita työnantajaa antamaan työtodistusta tilanteessa, jossa työntekijä siirtyy saman työnantajan palveluksessa toisiin työtehtäviin.

107 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Momentissa on nykyään niin sanottu informatiivinen viittaus henkilötietolakiin eli säännöksellä ei ole aineellista sisältöä. Kumotun henkilötietolain ovat korvanneet tietosuojasetus ja tietosuojalaki, joita sovelletaan niiden soveltamisalaa koskevien säännösten mukaisesti ilman viittausta.

111 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälän viittaus hallintolakiin ehdotetaan poistettavaksi. Lisäksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että ilmaus *jäljempänä* muutetaan ilmaukseksi *tässä laissa*. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti, johon lisättäisiin informatiivinen viittaus hallintolakiin. Kysymyksessä ovat teknisluonteiset muutokset lakiin.

112 §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon *Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen*. Pykälän 1 ja 2 momentin sisältämä luettelot niistä päätöksistä, joista voi valittaa hallinto-oikeuteen, ehdotetaan poistettavaksi. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan tällaisia luetteloita ei pitäisi sisällyttää lakiin, sillä tällaiset sallivaksi muotoillut luettelot voivat toimia eräänlaisena välillisenä muutoksenhakukieltona. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki on hallinnon yleislaki, ja sen 6 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomaisen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta. Pykälää ehdotetaan muutettavan siten, että siinä olisi ainoastaan informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

113 §. *Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan.* Pykälän sisältämä viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan poistettavaksi. Säännöksessä ei ole tarpeellista myöskään viitata voimassa olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioista on hallinnon yleislaki, johon ei ole tarvetta viitata, jollei siitä poiketa. Kysymyksessä on teknisluonteinen muutos lakiin.

114 §. *Muutoksenhaku aika.* Pykälää muutettaisiin siten, että viittaus 112 §:n 2 momenttiin poistettaisiin ja viittaus korjattaisiin siten, että siinä viitattaisiin 111 §:n mukaisesta asiasta valittamiseen. Pykälän muotoilua muutettaisiin samalla selkeämmäksi. Muutokset ovat teknisluonteisia eikä niillä olisi vaikutusta opiskelijoiden muutoksenhakuoikeuteen.

117 §. *Valituslupa.* Pykälä kumottaisiin tarpeettomana. Pykälän sijasta sovellettaisiin lakia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, jonka 107 §:n mukaan hallinto-oikeuden hallintolainkäyttöasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioista on hallinnon yleislaki, johon ei ole tarvetta viitata, jollei siitä poiketa. Muutoksella ei olisi vaikutusta opiskelijoiden muutoksenhakuoikeuteen.

120 §. *Työelämätoimikuntien tehtävät.* Pykälän 3 momentin 1 kohdan sisältämät viittaukset kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ään ja 5 §:n 3 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi viittauksiksi liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momenttiin sekä liikenteen palveluista annetun lain 31 §:n 3 momenttiin ja 32 §:n 4 momenttiin. Kysymys on osittain teknisluonteisesta muutoksesta lakiin.

Lisäksi muutoksilla huomioitaisiin liikenteen palveluista annetun lain 32 §:n mahdollistama perustason ammattipätevyyden suorittaminen pelkästään perustason ammattipätevyyskokeella (ns. koemalli). Perustason ammattipätevyyskokeeseen osallistuminen ei edellyttäisi pakollista koulutusta. Ennen 1.1.2020 voimaan tulleita muutoksia liikenteen palveluista annettuun lakiin työelämätoimikunta on vastannut todistuksen antamisesta silloin, kun perustason ammattipätevyys on suoritettu koulutusmallilla. Tällä ehdotuksella esitetään, että jatkossa työelämätoimikunta antaisi todistukset myös silloin, kun perustason ammattipätevyys suoritetaan koemallilla.

Koulutuksen järjestäjä voisi työelämätoimikunnan antaman perustason ammattipätevyyskokeen suorittamista koskevan todistuksen nojalla antaa kokeen suorittajalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:n mukaisen todistuksen suorituksesta tutkinnon osasta. Koulutuksen järjestäjä saisi tästä tutkinnon osasta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista suoritusrahoitusta sekä vaikuttavuusrahoitusta, koska se on järjestänyt perustason ammattipätevyyskokeesta annettavan todistuksen saamiseksi tarvittavat näytöt. Rahoitus määräytyisi vastaavasti kuin ilman tutkintokoulutukseen osallistumista suoraan näyttöön tulevien tutkinnon osien suorittajien osalta, eli suoritusrahoitusta myönnettäisiin suoritettuna tutkinnon osan perusteella ja vaikuttavuusrahoitusta työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella.

Jos henkilökohtaistamisen yhteydessä katsotaan tarpeelliseksi antaa opiskelijalle jonkin verran koulutusta ennen perustason ammattipätevyyskokeeseen osallistumista, sovitaan tästä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa. Kysymykseen voi tulla lähinnä opiskelijalla jo olevaa kuorma- ja linja-auton kuljettajalta vaadittavaa osaamista täydentävää koulutusta. Tästä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitusta koulutuksesta koulutuksen järjestäjä saa myös perusrahoitusta. Koulutusmallin ja koemallin välillä valittaessa on kuitenkin huomattava, että jos opiskelija tarvitsee merkittävässä määrin koulutusta saavuttaakseen kuorma- ja linja-autonkuljettajalta vaadittavan ammattipätevyuden, on hänen kohdallaan tarkoituksenmukaista valita koulutusmalli. Koemalli on tarkoitettu niille, joilla lähtökohtaisesti on jo kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyuden saavuttamiseksi ja perustason ammattipätevyyskokeen läpäisemiseksi tarvittava osaaminen.

5.2 Laki liikenteen palveluista

256 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan silloin kun perustason ammattipätevyys suoritetaan osana ammatillista koulutusta, sovelletaan mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä säädetään arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:n 2 momentin mukaan opiskelija pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin tarkistamista 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Pykälän 3 momentin mukaan arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen haetaan oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta.

257 §. *Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen.* Pykälän 4 momentti, jonka mukaan muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 lukua, ehdotetaan muutettavaksi. Momentissa todettaisiin yksilöidysti, ettei ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä tarkoitettuun työelämätoimikunnan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 116 §:n mukaan muutosta ei saa hakea valittamalla 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuupyyntöä annettuun työelämätoimikunnan päätökseen.

5.3 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

32 a §. *Rahoitusosuudet.* Pykälän 1 momentissa säädetään ammatillisen koulutuksen rahoituksen jakaantumisesta perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksiin. Pykälän 1 momentissa säädettyjä ammatillisen koulutuksen rahoitusosuuksia muutettaisiin siten, että perusrahoituksen osuus olisi 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös, jonka mukaan ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennettäisiin talousarviossa päätettyjen määräaikaisten lisäysten euro-

määrä, jotka myönnetään lain 32 e §:ssä tarkoitettuina perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena. Vasta tämän vähennyksen sekä voimassa olevan säännöksen mukaisesti strategiarahoitusosuuden vähentämisen jälkeen määrärahasta jaettaisiin 70 prosenttia perusrahoituksena, 20 prosenttia suoritusrahoituksena ja 10 prosenttia vaikuttavuusrahoituksena.

32 g §. Vaikuttavuusrahoitus. Pykälässä säädetään ammatillisen koulutuksen vaikuttavuusrahoituksesta. Voimassa olevan säännöksen 1 momentin mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyy 1 kohdan mukaan tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella, 2 kohdan mukaan opiskelijapalautteen perusteella ja 3 kohdan mukaan työelämäpalautteen perusteella. Voimassa olevan säännöksen 3 momentin mukaan vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdat vastaisivat voimassa olevaa säännöstä. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että siinä nykyistä tarkemmin säädettäisiin, mitkä tahot antavat säännöksessä tarkoitettua työelämäpalautetta. Ehdotetun 3 kohdan mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyisi koulutussopimus- ja oppisopimustyöpaikkojen antaman työelämäpalautteen perusteella. Ehdotettu muutos tarkentaisi säännöksen soveltamisalaa, koska voimassa olevassa säännöksessä käytetty käsite ”työelämäpalaute” ei yksilöi, miltä tahoilta palautetta kerättäisiin. Ehdotettu muutos rajaisi myös valtuutussäännöstä, koska laissa määriteltäisiin tahot, joilta työelämäpalautetta kerätään.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän 3 momentin valtuutussäännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että valtuutus nykyistä selkeämmin kattaisi myös opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämisestä annettavat tarkemmat säännökset. Työelämäpalautteen osalta opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin esimerkiksi siitä, miten ja keneltä työelämäpalautetta kerätään sekä palautteen keräämisen aikataulusta. Lisäksi asetuksella säädettäisiin työelämäpalautteen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta, kuten palautekyselyjen kysymyksistä ja pisteytyksestä sekä palauteosioden painotuksesta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin Opetushallituksen tehtävistä opiskelija- ja työelämäpalautekyselyjen keräämisessä. Ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallitus vastaisi opiskelija- ja työelämäpalautteen automaattisesta keräämisestä. Ehdotettu tehtävä ei olisi Opetushallitukselle uusi, mutta siitä ei ole aiemmin säädetty lain tasolla. Tehtävästä ehdotetaan säädettäväksi kuitenkin lailla, jotta se täyttäisi tietosuojasetuksen mukaisen lakisääteisen käsittelyperusteen edellytykset ja mahdollistaisi henkilötietojen käytön palautteen keräämisessä. Palautteet kerätään Arvo-palautejärjestelmään, joka ei sisällä henkilötietoja.

Voimassa olevan asetuksen mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijapalautteen keräämisestä. Jatkossa palautteen kerääminen olisi tarkoitus ainakin osittain automatisoida, jolloin Opetushallitus vastaisi palautteen keräämisestä koulutuksen järjestäjän sijaan. Tällä hetkellä opiskelijapalautteen keräämisessä sekä työelämäpalautteen toisen osion eli työpaikkaohjaajakyselyn palautteen keräämisessä on suunniteltu käytettävän automaattisesta palautteen keruunnettelyä, josta Opetushallitus vastaisi. Työelämäpalautteeseen on suunniteltu sisältyvän toisena osiona työpaikkakysely, jossa palautteen keräämisestä vastaisi koulutuksen järjestäjä. Ehdotettu 4 momentin säännös kuitenkin mahdollistaisi automaattiseen palautteen keräämiseen siirtymisen myös työpaikkakyselyssä. Palautteiden keräämiseen liittyvistä tarkemmista menettelyistä säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

49 §. *Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen.* Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään siitä, mitä suoritteita opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa varainhoitovuoden varsinaisen suoritepäätöksen yhteydessä. Suoritteet vahvistetaan koulutuksen järjestäjien ilmoittamien tietojen perusteella, eikä suoritteiden vahvistamisessa ole harkintavaltaa ministeriöllä. Varsinaisessa suoritepäätöksessä päätetään myös lain 32 c §:ssä säädettyllä tavalla tavoitteellisista opiskelijavuosista. Perusrahoitus määräytyy ministeriön päättämän tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota painotetaan lain 32 d §:n 2 momentissa säädettyillä perusteilla.

Rahoituksen myöntämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön tulee vahvistaa varsinaisen suoritepäätöksen yhteydessä myös 32 d §:n 2 momentissa tarkoitettu tavoitteellisten opiskelijavuosien painokerroin. Painokerroin perustuu koulutuksen järjestäjien ilmoittamiin toteutuneisiin opiskelijavuosiin, joita painotetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksella säädettyillä kertoimilla. Varsinaisella suoritepäätöksellä vahvistettua painokerrointa käytetään myös silloin, kun tavoitteellisia opiskelijavuosia myönnetään lisäsuoritepäätöksillä. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi vastaamaan nykyistä käytäntöä. Säännökseen lisättäisiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi myös seuraavan varainhoitovuoden 32 d §:n 2 momentin perusteella määräytyvän perusrahoituksen painokertoimen.

5.4 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

4 §. *Tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälässä säädetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 luvussa tarkoitettun perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoituksesta. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lisäksi myönnettäessä rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös opiskelijan ja työpaikkaohjaajien yhteystietojen käyttötarkoituksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja käytetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun opiskelijapalautteen keräämiseksi ja lain 9 §:n 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun työelämäpalautteen keräämiseksi. Ehdotettu säännös rajaisi yhteystietojen käyttötarkoituksen vain opiskelijatai työelämäpalautteen keräämiseen ja tallennettuja yhteystietoja ei voitaisi käyttää muihin käyttötarkoituksiin.

5 §. *Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin yhteisrekisteripitäjäksi ehdotetussa 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija. Koska kyseinen toimija tallentaisi tietovarantoon tietoja, sitä olisi pidettävä yhtenä tietovarannon rekisteripitäjänä. Toimijan vastuu rinnastuisi pykälän 2 momentissa säädettyllä tavalla opetuksen ja koulutuksen järjestäjiin. Lisäksi 3 momenttiin lisättäisiin, että rekisteripitäjänä toimisi Opetushallitus, mikäli mainitun toimijan toiminta lakkaisi siten, etteivät sen tehtävät siirtyisi toiselle oikeushenkilölle.

9 §. *Ammatillista koulutusta koskevat tiedot.* Lain 9 §:ssä säädetään ammatillista koulutusta koskevista tiedoista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämisessä tarvittavien tietojen tallentamisvelvollisuutta koskevat säännökset.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jossa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava opiskelijan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitettun opiskelijapalautteen keräämisessä. Koska momenttiin lisättäisiin uusi viimeinen kohta, tehtäisiin momentin 4 kohtaan lisäksi lakitekninen muutos muuttamalla kohdan lopussa oleva piste puolipisteeksi.

Voimassa olevan pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan tietovarantoon tallennetaan opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja, jos osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a kohta, jossa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava tutkintokoulutuksen opiskelijan vastuullisen työpaikkaohjaajan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitetun työelämäpalautteen keräämisessä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jossa velvoitettaisiin Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestävä toimija tallentamaan tietovarantoon 9 §:n 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetut tiedot. Tämän perusteella toimijan olisi tallennettava tietovarantoon ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus; 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen; sekä 3) suoritettut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osat alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus.

Pykälän 1 momentin 1—3 kohtien mukaisten tietojen tallentamiseen olisi siten vastaavat perusteet kuin siihen on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettulla koulutuksen järjestäjällä. Tallentamisvelvoite ei koskisi pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaisia tietoja, koska opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ei sovelleta silloin, kun ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestetään valtiosopimuksen perusteella. Tallentamisvelvoitteen ulkopuolelle jäisivät myös 2—5 momentissa säädetyt tiedot, jotka koskevat opiskelijoiden henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa. Ehdotetun säännöksen nojalla tallennettuihin tietoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tietovarantoon tallennettavista tiedoista, tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietojen luovuttamisesta sekä tietojen säilyttämisestä.

11 §. Tietovarannon tietojen säilytysaika. Opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämisessä tarvittavia yhteystietoja ei ole perusteltua säilyttää sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päätynyt. Säilyttämisaajan rajaamiseksi ja tietojen poistamisen yhtenäistämiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut opiskelijan yhteystiedot säilytettäisiin kolme kuukautta opintojen päättymisestä ja 9 §:n 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitetut vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot kolme kuukautta oppi- tai koulutussopimuksen päättymisestä. Palaute on tarkoitus kerätä mahdollisimman pian opintojen päättymisen tai työelämäpalautteen keruujakson päättymisen jälkeen, mutta yhteystietojen säilyttämiselle on kuitenkin tarkoituksenmukaista varata ehdotettu kolmen kuukauden säilytysaika, jotta pystytään ottamaan huomioon mahdolliset tekniset viiveet ja korjaustarpeet palautteen keräämisessä.

Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijan yhteystiedot poistettaisiin opintojen päättymisen jälkeen. Opintojen päättymisellä tarkoitettaisiin tutkinnon tai sen osan suorittamista, riippuen siitä mitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on sovittu, tai opintojen keskeyttämistä. Opintojen väliaikaisen keskeyttämisen perusteella opiskelijan yhteystietoja ei poistettaisi.

Vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot poistettaisiin oppi- tai koulutussopimuksen päättymisen jälkeen. Vastuullinen työpaikkaohjaaja määrittää oppi- tai koulutussopimuksessa. Yhteen sopimukseen voi sisältyä useita erillisiä työpaikalla hankittavan osaamisen jaksoja ja oppisopimuskoulutuksessa myös useita tutkinnon osia. Lähtökohtaisesti sama henkilö toimii kuitenkin

kin vastuullisena työpaikkaohjaajana koko sopimusjakson ajan. Jos vastuullinen työpaikkaohjaaja vaihtuu kesken sopimuskauden, koulutuksen järjestäjän tulisi päivittää muuttuneet tiedot Koski-tietovarantoon, jolloin myös aiemman työpaikkaohjaajan yhteystiedot poistettaisiin.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 4, 9 ja 11 §:ään ehdotettu sääntely ottaisi huomioon tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetyt henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet. Mainitun artiklan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä ehdotetaan säädettäväksi opiskelija- ja työelämäpalautteen automaattinen kerääminen Opetushallituksen tehtäväksi, joten tämän lakisääteisen tehtävänsä perusteella Opetushallitus rekisterinpitäjänä voisi käyttää Koski-tietovarantoon tallennettuja tarpeellisia yhteystietoja opiskelija- ja työelämäpalautteen automaattiseen keräämiseen. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Ehdotettujen säännösten mukaan tietovarantoon tallennettaisiin vain palautteiden keräämiseksi tarpeelliset yhteystiedot ja tietoja myös käytettäisiin vain palautteen keräämisessä, joten tietoja käytettäisiin käyttötarkoitussidonnaisuuden mukaisesti.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa todetun tietojen minimoinnin periaatteen mukaan tiedot tulisi tallentaa vain niiltä opiskelijoilta ja työpaikkaohjaajilta, joilta palautetta kerätään. Opetushallituksen tulisi tietosisällön määrittelyssä ottaa huomioon, että rekisteriin ei tallennettaisi tietoja, jotka eivät ole tarpeen opiskelija- tai työelämäpalautteen keräämiseksi. Tarpeellisilla yhteystiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi sähköpostiosoitetta tai puhelinnumeroa. Säännöksessä ei säädettäisi yksityiskohtaisesti, mitä yhteystietoja tallennettaisiin, vaan lain 6 §:n 2 momentin nojalla Opetushallitus määritteli tietosisällön tarkemmin ottaen huomioon, millaisia yhteystietoja palautteen keräämiseksi kulloinkin tarvittaisiin. Henkilötietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti tietovarantoon tulisi tallentaa vain tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden tarpeelliset yhteystiedot, koska voimassa olevan ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksen mukaan muilta opiskelijoilta ei kerätä opiskelijapalautetta. Koulutuksen järjestäjät tallentaisivat yhteystiedot tietovarantoon ja vastaisivat niiden täsmällisyydestä. Tietojen säilyttämisen rajaamisesta säädettäisiin lain 11 §:ssä.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojen käsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan 3 kohdan mukaan täytettävä lisäksi yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista. Koski-tietovarantoa koskevassa voimassa olevassa sääntelyssä käytetään tätä kansallista liikkumavaraa sääntelemällä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemmin muun muassa käsiteltävien tietojen käyttötarkoituksesta, tallennettavien tietojen tyypeistä, tahoista joille tietoja voidaan luovuttaa sekä tietojen säilytyksestä.

Yhteystietojen ja valtiosopimuksen perusteella ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestävän toimijan osalta ehdotetaan säädettäväksi tallentamisveloitteesta. Yhteistietojen osalta tallentamisveloitteesta säättäminen on tarpeellista, koska automaattiseen palautejärjestelmään siirtyminen edellyttää, että kaikkien opiskelijoiden ja työpaikkaohjaajien tiedot ovat saatavilla tietovarannosta. Valtiosopimuksen perusteella ammatillisia tutkintoja ja koulutusta järjestävän toi-

mijan osalta tallentamisvelvoitteesta säätäminen on tarpeellista, jotta mainitun toimijan oppilaitoksessa opiskelijoina olevien osalta tallennettaisiin keskeisiltä osin vastaavat tiedot kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän opiskelijoista tallennetaan. Lisäksi nämä tiedot hyödyntäisivät niin yksilöä kuin viranomaista, joka tarvitsee tietoja toiminnassaan. Yhteystietojen osalta ehdotetaan säädettävän lisäksi käyttötarkoituksesta sekä tietojen säilytyksestä. Käyttötarkoituksesta säätäminen on tarpeen käyttötarkoituksen selkeän rajaamisen vuoksi, koska tietovarantoa koskevassa lainsäädännössä säädetään laajoista tietojen luovutus-oikeuksista. Tietojen säilytysajasta ehdotetaan säädettäväksi, jotta tietojen poistamisen ajankohta rekisteristä olisi mahdollisimman selkeä ja yhtenäinen.

Ehdotettu sääntely täyttää edellä sen tarpeellisuudesta todetun perusteella yleisen edun mukaisen tavoitteen. Lisäksi sääntelyn avulla varmistettaisiin, että tallennettavaksi ehdotettavat tiedot ovat yhdenmukaisesti ja kattavasti käytettävissä kaikilla niillä toimijoilla, jotka niitä tarvitsevat edellä mainittujen lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseen. Sääntelyllä turvattaisiin myös tietojen asianmukainen ja läpinäkyvä käsittely. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtainen, koska sääntely rajattaisiin koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä mainittuun päämäärän nähden.

6 Lakia alemman asteinen sääntely

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin sisältyy useita valtuutussäännöksiä antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Tarkempia säännöksiä asetuksella annetaan muun muassa lain 32 d §:n 4 momentin mukaan perusrahoituksen painotetun suoritemäärän laskennasta sekä mainitun pykälän 2 momentissa säädettyjen toteutuneiden opiskelijavuosien painotusperusteiden painokertoimista sekä lain 32 f §:n 7 momentin mukaan suoritusrahoituksen painotetun suoritemäärän laskennasta ja mainitun pykälän 2 ja 3 momentissa säädettyjen suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien painotusperusteiden painokertoimista. Ammatillisen koulutuksen rahoitusasetus on tarkoitus uudistaa kokonaan 1.1.2021 lukien antamalla uusi asetus. Asetuksella säädetyissä painokertoimissa tulisi ottaa huomioon hallituksen esityksessä ehdotetut rahoitusosuuksien muutokset, koska voimassa olevan asetuksen painokertoimet vastaavat tilannetta, jossa perusrahoituksen osuus olisi 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia. Oppivelvollisuuden laajentamisen vuoksi rahoitusasetukseen lisättäisiin myös oppivelvollisuuden korotuskerroin. Uusia ehdotettavia kertoimia sovellettaisiin ensimmäisen kerran myönnettäessä varainhoitovuoden 2021 rahoitusta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:n 3 momenttiin sisältyisi valtuutussäännös antaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen palautteen keräämisestä. Valtuutussäännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että siinä nimenomaisesti mainittaisiin valtuus antaa tarkempia säännöksiä myös palautteen keräämisestä. Lain tasolla määriteltäisiin palautteen antajien kohderyhmät eli 32 g §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti opiskelijat sekä 3 kohdan mukaisesti koulutus- ja oppisopimustyöpaikat, mutta asetuksella säädettäisiin tarkemmin keneltä, miten ja milloin palautetta kerätään. Ministeriön asetuksen tasoinen sääntely on perusteltua, koska kyseessä on teknisluonteinen sääntely opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämiseksi ja rahoituksen määräytymisperusteiden laskemiseksi. Opiskelija- tai työelämäpalautteen antamista ei säädetä opiskelijan tai koulutustyöpaikan edustajan velvollisuudeksi.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusasetuksen muuttamisesta annetulla asetuksella (415/2018) on säädetty opiskelijapalautteen keräämisestä, kysymyksistä ja pisteytyksestä sekä painotuk-

sesta ja laskennasta. Vastaavista seikoista on tarkoitus valtuutussäännöksen nojalla säätää ministeriön asetuksella työelämäpalautteen osalta. Opiskelijapalautetta koskevia säännöksiä olisi tarkoitus muuttaa siten, että jatkossa opiskelijapalautteen kerääminen toteutettaisiin automaattisesti Opetushallituksen toimesta. Palautteen keräämistä koskevat muutokset tulisivat voimaan 1.7.2021 lukien.

Hallituksen esityksen liitteenä on asetusluonnos edellä mainittuja painokertoimia koskevilta osin, joita on tarkoitus käyttää myönnettäessä varainhoitovuoden 2021 rahoitusta. Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella 28.8.—21.9.2020. Asetusluonnos ja annetut lausunnot ovat luettavissa hankeikkunasta osoitteesta valtioneuvosto.fi tunnuksella OKM042:00/2020. Asetusluonnos on sisällytetty hallituksen esityksen liitteeksi vain siltä osin kuin asetukseen ehdotettavia säännöksiä on tarkoitus käyttää varainhoitovuoden 2021 rahoituksen myöntöperusteena. Muilta osin asetusluonnosta ei hallituksen esitykseen sisällytetty, koska asetusluonnoksen valmistelua on tarkoitus jatkaa niiden muutosten osalta, jotka tulevat voimaan myöhemmin kuin vuoden 2021 alussa. Lausuntokierroksella olleessa asetusluonnoksessa ehdotettiin, että asetuksen 2 §:ssä säädettyjä kustannuskertoimia, majoituksen korotuskertoimia sekä yksittäisten tutkintojen sijoittelua eri kustannusryhmiin olisi tarkistettu vuosien 2018—2019 toteutuneiden kustannusten perusteella. Myös tämän muutoksen osalta on päätetty jatkaa valmistelua, ja vuoden 2021 rahoitus esitetään myönnettäväksi käyttäen voimassa olevan asetuksen mukaisia kustannuskertoimia. Kustannustietojen perusteella tarkistettavat kustannuskertoimet voisivat tulla voimaan aikaisintaan vuoden 2022 rahoituksen myöntämisessä.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2021.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annettavaa lakia ehdotetaan sovellettavaksi ensimmäisen kerran myönnettäessä rahoitusta varainhoitovuodelle 2021. Lisäksi laissa olisi vaikuttavuusrahoitusta koskeva siirtymäsäännös. Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoituvuosina 2021 ja 2022 käytettäisi työelämäpalautetta. Ehdotetulla säännöksellä siirrettäisiin työelämäpalautteen käyttöön varainhoitovuodesta 2022 varainhoitovuoteen 2023. Varainhoitovuonna 2021 vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei myöskään käytettäisi tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä. Tältä osin varainhoitovuoden 2021 tilanne vastaisi rahoituslain muutoslain 532/2017 voimaantulosäännöksen 7 momenttia, jonka mukaan vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoituvuosina 2020 ja 2021 käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta. Tutkinnon osia suorittaneiden jatko-opintoihin siirtyminen ja työllistyminen otettaisiin käyttöön vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena varainhoitovuonna 2022, eli tältä osin siirtymäaikaa ei muutettaisi.

Valtakunnallisista tutkinto- ja opintorekistereistä annettuun lakiin ehdotetut yhteystietojen tallentamisvelvoitteet koskisivat myös jo ennen lain voimaantuloa opintonsa aloittaneita opiskelijoita sekä alkaneita oppi- ja koulutusopimuksia. Automaattiset palautejärjestelmät on tarkoitus ottaa käyttöön 1.7.2021 lukien. Lisäksi tavoitteena on, että koulutuksen järjestäjät voisivat vapaaehtoisesti pilotoida näitä järjestelmiä heti lain tultua voimaan. Lain voimaantulosäännöksen ehdotetaan otettavaksi näitä tilanteita koskevat siirtymäsäännökset.

Automaattisen opiskelijapalautekyselyn kohteena olisivat opiskelijat, jotka aloittavat tai päättävät opintonsa 1.7.2021 tai sen jälkeen. Aloittavien opiskelijoiden tarpeelliset yhteystiedot tulisi lähtökohtaisesti tallentaa samassa yhteydessä, kun tieto opintojen aloittamisesta lain voimaantulon jälkeen tallennetaan. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan valtakunnallisista

opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaista tallentamisvelvoitetta ei sovellettaisi, jos opiskelijan opinnot päättyvät ennen 1.7.2021, sillä tallentamisvelvoitetta ei ole perusteltua soveltaa opiskelijaan, jonka opinnot päättyvät ennen automaattisen palautejärjestelmän käyttöönottoa. Opintojen päättymisellä tarkoitettaisiin tutkinnon tai tavoitteena olevien tutkinnon osien suorittamista tai opintojen muuta keskeyttämistä.

Tarkoituksena kuitenkin on, että lain voimaantulon jälkeen ajalla 1.1.—30.6.2021 koulutuksen järjestäjät voisivat halutessaan pilotoida palautejärjestelmiä. Opiskelijapalautteen keräämisessä järjestäjät voisivat tällä aikajaksolla käyttää joko automaattista järjestelmää tai nykyisin käytössä olevaa menettelyä, jossa koulutuksen järjestäjä toimittaa vastauslinkit opiskelijoille. Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin lisäksi, että koulutuksen järjestäjä voisi halutessaan tallentaa lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja, vaikka opiskelijan opinnot päättyisivät ennen 1.7.2021. Tämä säännös mahdollistaisi sen, että ajalla 1.1.—30.6.2021 toteutettavassa palautteen keräämisessä koulutuksen järjestäjät voisivat valita joko manuaalisen tai automaattisen palautteen keräämismenettelyn. Jos koulutuksen järjestäjä valitsisi automaattisen palautteen keräämisen, koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa opiskelijoiden sähköpostiosoitteet Koski-tietovarantoon.

Koska palautekysely lähetetään myös opintojen päättövaiheessa, tulisi tietovarantoon tallentaa myös niiden opiskelijoiden yhteystiedot, jotka ovat aloittaneet opintonsa ennen lain voimaantuloa. Näiden opiskelijoiden tietojen tallentamiseksi ehdotetaan säädettäväksi aikarajasta, jonka puitteissa koulutuksen järjestäjien tulisi tallentaa kaikkien ennen lain voimaantuloa aloittaneiden opiskelijoiden tarpeelliset yhteystiedot. Yhteystietoja tarvitaan vasta opintojen päättyessä, mutta tiedot olisi käytännöllistä tallentaa yhdellä kertaa lain voimaantulon jälkeen, jolloin järjestäjät voisivat siirtää tiedot suoraan kaikkien opiskelijoiden osalta opintohallintojärjestelmään ilman sen arvioimista, missä vaiheessa opintojaan kukin opiskelija tietojen tallentamishetkellä on. Tietojen tallentamisessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että tallentamisvelvoite ei koskisi sellaisten opiskelijoiden yhteystietoja, joiden opinnot päättyvät ennen 1.7.2021. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tallennettava ennen lain voimaantuloa aloittaneiden opiskelijoiden tarpeelliset yhteystiedot 30.4.2021 mennessä eli kahta kuukautta ennen automaattisen palautejärjestelmän käyttöönoton aikarajaa. Koulutuksen järjestäjällä olisi siis lain voimaantulon jälkeen neljän kuukauden siirtymäaika tietojen tallentamisessa.

Automaattinen työpaikkaohjaajakysely toteutettaisiin 1.7.2021 tai sen jälkeen päättyvien palautteen keruujaksojen osalta. Palautteen keruujaksosta säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Lähtökohtaisesti työpaikkaohjaajan yhteystiedot tallennettaisiin samassa yhteydessä, kun tietovarantoon tallennetaan koulutus- tai oppisopimusta koskevat tiedot. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan 9 §:n 3 momentin 1 a kohdan tallentamisvelvoitetta ei sovellettaisi oppi- ja koulutussopimuksiin, jotka päättyvät ennen 1.7.2021, sillä tallentamisvelvoitetta ei ole perusteltua soveltaa oppi- ja koulutussopimuksiin, jotka päättyvät ennen automaattisen palautejärjestelmän käyttöönottoa.

Rahoituksen perusteena huomioitavaa työelämäpalautetta kerättäisiin vasta 1.7.2021 lukien, josta lukien myös automaattisen palautteenkeruun työpaikkaohjaajien antaman palautteen osalta on tarkoitus olla koulutuksen järjestäjille velvoittavaa. Tarkoitus kuitenkin on, että ajalla 1.1.—30.6.2021 koulutuksen järjestäjät voisivat halutessaan jo testata automaattista palautejärjestelmää, vaikka kerättävää palautetta ei vielä käytettäisikään rahoituksen perusteena. Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin lisäksi, että koulutuksen järjestäjä voisi halutessaan tallentaa lain 9 §:n 3 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja, vaikka oppi- tai koulutussopimus päättyisi ennen 1.7.2021

Automaattisen palautejärjestelmän piirissä olisivat myös ne oppi- ja koulutus sopimukset, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa. Näiden osalta ehdotetaan säädettäväksi aikarajasta, jonka puitteissa koulutuksen järjestäjien tulisi tallentaa kaikkien ennen lain voimaantuloa alkaneiden oppi- ja koulutus sopimusten vastuullisten työpaikkaohjaajien tarpeelliset yhteystiedot. Siirtymäaika olisi vastaava kuin opiskelijoiden yhteystietojen tallentamisessa eli yhteystiedot tulisi tallentaa 30.4.2020 mennessä.

Valtakunnallisista tutkinto- ja opintorekistereistä annetun lain 9 §:n 6 momentissa tarkoitetut tiedot tallennettaisiin henkilöistä, jotka lain voimaan tullessa ovat opiskelijana sanotussa momentissa tarkoitetun toimijan oppilaitoksessa, mukaan lukien ennen lain voimaantuloa suoritettujen tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet. Siirtymäsäännöksellä turvattaisiin, että lain voimaan tullessa opiskelijana olevan henkilön tiedot tulisivat tallennetuiksi tietovarantoon kokonaisuudessaan siltä ajalta, kun hän on ollut opiskelijana mainitun toimijan oppilaitoksessa. Tietojen tallentamiseen tulisi varata riittävä aika. Tämän vuoksi ehdotetaan, että edellä tarkoitettujen tietojen tulisi olla tallennettuna tietovarantoon viimeistään 30.4.2021.

8 Toimeenpano ja seuranta

Perustason ammattipätevyyskokeen suorituspäämäärä ja koemallin käyttöönoton vaikutuksia ammatillisen koulutuksen yhteydessä suoritettavaan perustason ammattipätevyyteen tullaan seuraamaan. Eduskunnan lausumassa edellytetyllä tavalla opetus- ja kulttuuriministeriö tulee jatkossakin seuraamaan ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

9 Suhde muihin esityksiin

Eduskunnan käsiteltäväksi ollaan antamassa hallituksen esitys oppivelvollisuuslaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi, jossa ehdotetaan muutettavaksi myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 111 §:n 1 momentin 1 kohta sekä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 5 § ja 11 §:n 2 momentti, joita ehdotetaan muutettavaksi myös tässä esityksessä. Oppivelvollisuuslakia koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetut edellä mainitut muutokset esitetään tuleviksi voimaan 1.8.2021.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitteilyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain kannalta hyväksyttävistä muutoksenhakuoikeuden rajoituksista on mahdollista säätää lakiin otettavilla yksilöidyillä muutoksenhakukielloilla (PeVL 20/2005 s. 8). Valituskiellosta säädettäisiin yksilöidysti liikenteen palveluista annetun lain 257 §:ssä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 § sisältää henkilötietojen suojan kansallista erityislainsäädäntöä. Kansallisen erityislainsäädännön osalta perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulisi suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuojasetuksen salliman

kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp, s. 3—5). Perustuslakivaliokunnan mukaan erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti. Valiokunnan mukaan, mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että juuri arkaluontoisten tietojen käsittely olisi syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 14/2018 vp, s. 5). Näin ollen lain 107 § sääntelyä voidaan pitää välttämättömänä henkilötietojen suojan erityislainsäädäntönä riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta, koska kyse on arkaluontoisten tietojen käsittelystä, ja on olemassa riski rekisteröidyn kannalta, mikäli yksityiskohtaista sääntelyä ei ole.

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat olleet ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s. 3—4). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opintoja tutkintorekistereistä antaman lausunnon (PeVL 31/2017) mukaan on syytä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot). Opiskelijan tai oppisopimus- tai koulutusopimustyöpaikan vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot eivät ole arkaluonteisia henkilötietoja eivätkä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa salassa pidettäväksi säädettyjä tietoja. Ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon lisättäväksi ehdotettavat yhteystiedot ovat tietoja, joita ammatillisen koulutuksen järjestäjät käyttävät ja tallentavat rekistereihinsä lakisääteisistä koulutuksen järjestämiseen liittyvistä velvoitteistaan huolehtiesaan. Tietovarantoon tallennettavia henkilötietoja käytetään viranomaisen eli tässä tapauksessa Opetushallituksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (kts. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5, PeVL 1/2020 vp, s. 2, PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Ehdotetuissa lakiesityksissä käytettäisiin kansallista liikkumavaraa erityislainsäädännön antamiseksi henkilötietojen suojan toteuttamisessa. Liikkumavaran käyttäminen on välttämätöntä rekisterien tarkoituksen- ja lainmukaisen toiminnan varmistamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan kansallisen liikkumavaran käytön on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Rekisterien käyttäminen itsessään hyödyttää niin yksilöä kuin viranomaista, joka tarvitsee tietoja toiminnassaan. Liikkumavaran käyttö olisi myös oikeasuhtaista tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden, koska laissa rajattaisiin tietovarantoon tallennettujen yhteystietojen käyttötarkoitus vain palautteen keräämiseen sekä säädettäisiin yhteystiedot säilytettäväksi vain sen ajan, kun tiedot ovat tarpeen kyseisen käyttötarkoituksen kannalta. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen perustuu siihen, että kansalliseen liikkumavaraan kuuluvat säännökset tarkentavat ja varmistavat menettelyjä rekisterien käytössä, jotta menettely on asianmukaista ja läpinäkyvää. Perustuslakivaliokunnan mukaan erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti. Kansalliseen tietovarantoon tallennettavien yhteystietojen käsittelystä voi aiheutua riski henkilön oikeuksille, jos esimerkiksi yhteystietojen tallentamisvelvollisuutta, käyttötarkoitusta ja säilytysaikaa ei ole yksityiskohtaisesti säädetty.

Edellä esitetyillä perusteilla esityksen on katsottava riittävällä tavalla turvaavan perustuslain 10 §:ssä yksityiselämän suojalle asetetut edellytykset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 107 §:n 5 momentti ja 117 §,
sekä
muutetaan 23 §:n 2 momentti, 77 §:n 1 momentti, 111–113 §, 114 §:n 1 momentti ja 120 §:n
3 momentin 1 kohta, seuraavasti:

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta tai oikeudesta toimia liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

77 §

Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltaminen

Oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, työopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovelleta työopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 luvun 1, 1 a, 2—4, 4 a, 5 ja 6 §:ää, 7 luvun 1—5 ja 7—11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää.

111 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta, jollei tässä laissa toisin säädetä, jos päätös koskee:

- 1) 11 §:ssä tarkoitettua valmentavan koulutuksen suoritusaikaa;
- 2) 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista;
- 3) 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua osaamisen arvioinnin mukauttamista;
- 4) 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista;
- 5) 84 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta;
- 6) 96 §:n 3 momentissa tarkoitettua opiskelijan oikeutta väliaikaisesti keskeyttää opintonsa;
- 7) 97 §:ssä tarkoitettua opiskelijan katsomista eronneeksi.

HE 174/2020 vp

Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

112 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

113 §

Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

114 §

Muutoksenhaku aika

Oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitetussa asiassa, valitus hallintotuomioistuimeen 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä, sekä valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä, taikka opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

120 §

Työelämätoimikuntien tehtävät

Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

2.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain 256 ja 257 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 257 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1505/2019, sekä
lisätään 256 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1505/2019, uusi 6 momentti seuraavasti:

256 §

Oikaisuvaatimus

Silloin kun perustason ammattipätevyys suoritetaan osana ammatillista koulutusta, sovelletaan mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä säädetään arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta.

257 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisupyynnöstä annettuun työelämätoimikunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 a §:n 1 momentti, 32 g § ja 49 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 532/2017, seuraavasti:

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään se talousarviossa päätettyjen määräaikaisten lisäysten euromäärä, joka myönnetään 32 e §:ssä tarkoitettuna perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena, sekä 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;
- 2) opiskelijapalaute;
- 3) koulutusoppimusta- ja oppisopimustyöpaikkojen antama työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan, 32 f §:n 4 momenttia.

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun palautteen keräämisestä annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Opetushallitus vastaa opiskelija- ja työelämäpalautteen automaattisesta keräämisestä.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden 32 d §:n 2 momentin perusteella määräytyvän perusrahoituksen painokertoimen, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädettyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

HE 174/2020 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä rahoitusta varainhoitovuodelle 2021.

Poiketen siitä, mitä 32 g §:n 1 momentissa säädetään, vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoituvuosina 2021 ja 2022 käytetä työelämäpalautetta. Varainhoitovuonna 2021 vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei myöskään käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä.

4.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 4 §:n 2 momentti, 5 §, 9 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 §, 9 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 §:n 2 momentti laissa 568/2019, sekä

lisätään 9 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 568/2019, uusi 5 kohta, 4 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa, uusi 1 a kohta ja pykälään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa, uusi 6 momentti, seuraavasti:

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lisäksi myönnettäessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaista opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Tämän lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja käytetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettua opiskelijapalautteen keräämiseksi ja mainitun pykälän 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettua työelämäpalautteen keräämiseksi.

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät ja 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuojasetuksessa rekisteripitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitettua toimijan toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisteripitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisteripitäjänä toimii Opetushallitus.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot;

5) tutkintokoulutuksen opiskelijan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitetun opiskelijapalautteen keräämisessä.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tallennetaan lisäksi:

1 a) opiskelijan vastuullisen työpaikkaohjaajan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitetun työelämäpalautteen keräämisessä;

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun toimijan, joka järjestää Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella mainitussa laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta, on tallennettava 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetut tiedot.

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta. Edellä 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut opiskelijan yhteystiedot säilytetään kolme kuukautta opintojen päättymisestä ja 9 §:n 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitetut vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot kolme kuukautta oppi- tai koulutussopimuksen päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdan tallentamisvelvoitetta ei sovelleta, jos opiskelijan opinnot päättyvät ennen 1 päivää heinäkuuta 2021. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin tallentaa yhteystiedot myös edellä tarkoitetussa tilanteessa. Jos opiskelija on aloittanut opintonsa ennen tämän lain voimaantuloa, koulutuksen järjestäjän on tallennettava mainitussa kohdassa tarkoitetut yhteystiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2021.

Lain 9 §:n 3 momentin 1 a kohdan tallentamisvelvoitetta ei sovelleta oppi- ja koulutussopimuksiin, jotka päättyvät ennen 1 päivää heinäkuuta 2021. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin tallentaa yhteystiedot myös edellä tarkoitetussa tilanteessa. Jos oppi- tai koulutussopimus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, koulutuksen järjestäjän on tallennettava mainitussa kohdassa tarkoitetut yhteystiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2021.

Lain 9 §:n 6 momentissa tarkoitetut tiedot tallennetaan henkilöistä, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat opiskelijana mainitussa momentissa tarkoitetun toimijan oppilaitoksessa, mukaan

HE 174/2020 vp

lukien kyseisessä koulutuksessa ennen lain voimaantuloa suoritettut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet. Tässä momentissa tarkoitettut tiedot on tallennettava viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2021.

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 107 §:n 5 momentti ja 117 §,
 sekä
muutetaan 23 §:n 2 momentti, 77 §:n 1 momentti, 111–113 §, 114 §:n 1 momentti ja 120 §:n
 3 momentin 1 kohta, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

23 §

23 §

*Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja
koulutus**Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja
koulutus*

 Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta tai oikeudesta toimia kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 10 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

 Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta tai oikeudesta toimia liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

77 §

77 §

*Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan
lainsäädännön soveltaminen**Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan
lainsäädännön soveltaminen*

Oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, työsopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovelleta työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja

Oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, työsopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovelleta työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja

Voimassa oleva laki

5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1–5 ja 7–11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää.

Ehdotus

5 §:ää, 6 luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a, 5 ja 6 §:ää, 7 luvun 1–5 ja 7–11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää.

107 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

111 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:

- 1) 11 §:ssä tarkoitettua valmentavan koulutuksen suoritusaikaa;
- 2) 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista;
- 3) 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea tai 64 §:n 2 momentissa tarkoitettua osaamisen arvioinnin mukauttamista;
- 4) 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista;
- 5) 84 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta;
- 6) 96 §:ssä tarkoitettua opiskelijan oikeutta väliaikaisesti keskeyttää opintonsa;
- 7) 97 §:ssä tarkoitettua opiskelijan katsoamista eronneeksi.

107 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

(kumotaan)

111 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta, jollei *tässä laissa* toisin säädetä, jos päätös koskee:

- 1) 11 §:ssä tarkoitettua valmentavan koulutuksen suoritusaikaa;
 - 2) 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista;
 - 3) 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea tai *mainitun lain* 2 momentissa tarkoitettua osaamisen arvioinnin mukauttamista;
 - 4) 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista;
 - 5) 84 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta;
 - 6) 96 §:n 3 momentissa tarkoitettua opiskelijan oikeutta väliaikaisesti keskeyttää opintonsa;
 - 7) 97 §:ssä tarkoitettua opiskelijan katsoamista eronneeksi.
- Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

112 §

112 §

*Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen**Muutoksenhaku **hallintotuomioistuimeen***

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

1) 85 tai 86 §:ssä tarkoitettua opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta;

2) 85 §:ssä tarkoitettua opiskelijan määräraikaista erottamista oppilaitoksesta;

3) 85 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä;

4) 86 §:ssä tarkoitettua asuntolasta erottamista;

5) 100 §:ssä tarkoitettua oikeutta maksuttomaan ruokailuun;

6) 101 §:ssä tarkoitettuja erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;

7) 102 §:ssä tarkoitettuja oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;

8) 104 §:ssä tarkoitettua oikeutta asuntopaikkaan.

Edellä 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

113 §

113 §

*Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan**Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

114 §

114 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitettussa asiassa tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitettussa asiassa, valitus hallintotuomioistuimeen 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä, sekä valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä, taikka opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

117 §

Valituslupa

(kumotaan)

Jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

120 §

120§

Työelämätoimikuntien tehtävät

Työelämätoimikuntien tehtävät

Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) Vastata kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta;

Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain 256 ja 257 §:n muuttamiseksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 257 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1505/2019, sekä
lisätään 256 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1505/2019, uusi 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

256 §

256 §

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus

Silloin kun perustason ammattipätevyys suoritetaan osana ammatillista koulutusta, sovelletaan mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä säädetään arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta.

257 §

257 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 lukua.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 a §:n 1 momentti, 32 g § ja 49 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 532/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 a §

32 a §

Rahoitusosuudet

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

Perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia siitä euro-määrästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään *se talousarviossa päätettyjen määräaikaisten lisäysten euromäärä, joka myönnetään 32 e §:ssä tarkoitettuna perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena, sekä 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.*

32 g §

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;
- 2) opiskelijapalaute; *ja*
- 3) työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan, *mitä* 32 f §:n 4 momentissa säädetään.

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

- 1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;
- 2) opiskelijapalaute;
- 3) *koulutussopimus- ja oppisopimustyöpaikkojen antama* työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan 32 f §:n 4 momenttia.

Voimassa oleva laki

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

Ehdotus

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta sekä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun palautteen keräämisestä annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Opetushallitus vastaa opiskelija- ja työelämäpalautteen automaattisesta keräämisestä.

Varainhoitovuosina 2021 ja 2022 vaikuttavuusrahoitus määräytyy 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyillä perusteilla.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden 32 d §:n 2 momentin perusteella määräytyvän perusrahoituksen painokertoimen, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä rahoitusta varainhoitovuodelle 2021.

4.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 4 §:n 2 momentti, 5 §, 9 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 §, 9 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 §:n 2 momentti laissa 568/2019, sekä
lisätään 9 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, 9 §:n 4 momenttiin uusi 1 a kohta ja 9 §:ään uusi 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 568/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Tietovarannon käyttötarkoitus

Tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lisäksi myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

Tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lisäksi myönnettäessä *opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaista* opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Tämän lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja käytetään *opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun opiskelijapalautteen keräämiseksi ja mainitun pykälän 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja yhteystietoja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettun työelämäpalautteen keräämiseksi.*

5 §

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät ja 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon

Voimassa oleva laki

käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EU kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus, 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitettujen perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.

Ehdotus

yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät *sekä 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija* vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuoja-asetus*) 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän *taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitettun toimijan* toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitettujen perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot;

5) *tutkintokoulutuksen opiskelijan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitettun opiskelijapalautteen keräämisessä.*

Voimassa oleva laki

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tallennetaan lisäksi:

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

Ehdotus

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tallennetaan lisäksi:

1 a) opiskelijan vastuullisen työpaikkaohjaajan tarpeelliset yhteystiedot, joita tarvitaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitetun työelämäpalautteen keräämisessä;

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun toimijan, joka järjestää Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella mainitussa laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta, on tallennettava 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetut tiedot.

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta. *Edellä 9 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut opiskelijan yhteystiedot säilytetään kolme kuukautta opintojen päättymisestä ja 9 §:n 4 momentin 1 a kohdassa tarkoitetut vastuullisen työpaikkaohjaajan yhteystiedot kolme kuukautta oppi- tai koulutussopimuksen päättymisestä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 9 §:n 1 momentin 5 kohdan tallentamisvelvoitetta ei sovelleta, jos opiskelijan opinnot päättyvät ennen 1 päivää heinäkuuta 2021. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin tallentaa yhteystiedot myös edellä tarkoitetussa tilanteessa. Jos opiskelija on aloittanut opinnotsa ennen tämän lain voimaantuloa, koulutuksen järjestäjän on tallennettava mainitussa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kohdassa tarkoitetut yhteystiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2021.

*Lain 9 §:n 3 momentin 1 a kohdan tallentamisvelvoitetta ei sovelleta oppi- ja koulutusso-
pimuksiin, jotka päättyvät ennen 1 päivää hei-
näkuuta 2021. Koulutuksen järjestäjä voi kui-
tenkin tallentaa yhteystiedot myös edellä tar-
koitetussa tilanteessa. Jos oppi- tai koulutus-
sopimus on alkanut ennen tämän lain voi-
maantuloa, koulutuksen järjestäjän on tallen-
nettava mainitussa kohdassa tarkoitetut yh-
teystiedot viimeistään 30 päivänä huhtikuuta
2021.*

*Lain 9 §:n 6 momentissa tarkoitetut tiedot
tallennetaan henkilöistä, jotka tämän lain voi-
maan tullessa ovat opiskelijana mainitussa
momentissa tarkoitetun toimijan oppilaitok-
sessa, mukaan lukien kyseisessä koulutuk-
sessa ennen lain voimaantuloa suoritettut tut-
kinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkin-
non osien osa-alueet. Tässä momentissa tar-
koitetut tiedot on tallennettava viimeistään 30
päivänä huhtikuuta 2021.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus

ammattillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) nojalla:

2 luku

Perus- ja suoritusrahoitus

2 §

Tutkintojen ja muun koulutuksen painokertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvat tutkinnot jaetaan kustannusryhmiin tutkinnon järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella tämän asetuksen liitteen mukaisesti.

Kustannusryhmien painokertoimet ovat:

- 1) 0,70 kustannusryhmä 1;
- 2) 0,99 kustannusryhmä 2;
- 3) 1,23 kustannusryhmä 3;
- 4) 1,59 kustannusryhmä 4;
- 5) 2,33 kustannusryhmä 5.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen painokerroin on 1,41. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen painokerroin on 0,86. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen painokerroin on 1,41.

3 §

Opiskelijavuosien kustannusryhmän määräytyminen

Tutkintokoulutuksen opiskelijavuoden kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, jota opiskelija suorittaa.

Jos opiskelijan tavoitteena on suorittaa vain tutkinnon osa tai osia, tutkintokoulutuksen opiskelijavuoden kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tai osat tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluvat. Jos tutkinnon osat kuuluvat eri kustannusryhmiin tai tutkinnon osa voi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon, jotka kuuluvat eri kustannusryhmiin, tutkintokoulutuksen opiskelijavuosien kustannusryhmä määräytyy tutkinnon osien alimman kustannusryhmän mukaisesti, kuitenkin aina vähintään kustannusryhmän 2 mukaisesti.

Jos opiskelija suorittaa valmentavaa koulutusta, opiskelijavuoden painokerroin määräytyy 2 §:n 3 momentin mukaisesti.

Opiskelijavuosia painotetaan 2 §:n 3 momentissa säädetyllä opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen painokertoimella siltä ajalta, kun opiskelija suorittaa pääasiassa opiskeluvalmiuksia

HE 174/2020 vp

tukevia opintoja. Kunkin opiskelijan osalta opiskelijavuosia voidaan painottaa edellä mainitulla perusteella kuitenkin enintään 0,5 opiskelijavuoden ajalta.

4 §

Tutkintojen ja tutkinnon osien kustannusryhmän määräytyminen

Tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut yhteiset tutkinnon osat kuuluvat kuitenkin kustannusryhmään 1.

Jos tutkinnon osa voi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon, jotka kuuluvat eri kustannusryhmiin, tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, jota opiskelija suorittaa. Jos opiskelijan tavoitteena on suorittaa vain tutkinnon osa tai osia, tässä momentissa tarkoitettu tutkinnon osa kuuluu kustannusryhmään 1.

5 §

Tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen painokerroimet

Perusrahoituksessa ammatillisen perustutkintokoulutuksen painokerroin on 1,0 ja ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen painokerroin 0,77.

Suoritusrahoituksessa ammatillisen perustutkinnon painokerroin on 1,0 ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokerroin 0,54.

Perusrahoituksessa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen painokerroin on 1,0.

6 §

Oppivelvollisuuden korotuskerroin

Opiskelijavuosia painotetaan korotuskertoimella 0,06 niiden päivien ajalta, kun opiskelija on oikeutettu oppivelvollisuuslain (/) 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen.

7 §

Eriyisen tuen järjestämisen korotuskertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen järjestämisen korotuskerroin on tutkintokoulutuksessa 0,50 ja valmentavassa koulutuksessa 0,64.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 65 §:ssä tarkoitettun vaativan erityisen tuen järjestämisen korotuskerroin on tutkintokoulutuksessa 1,67 ja valmentavassa koulutuksessa 1,41. Vaikeasti vammaisten opiskelijoiden osalta korotuskerroin on kuitenkin tutkintokoulutuksessa 3,38 ja valmentavassa koulutuksessa 3,27. Jos koulutuksen järjestäminen edellyttää, että opiskelijalla on henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja, korotuskerroin on tutkintokoulutuksessa 7,57 ja valmentavassa koulutuksessa 7,81.

Opiskelijavuosia painotetaan 1 momentissa tarkoitetuilla korotuskertoimilla niiden päivien ajalta, kun opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa. Edellä 2 momentissa tarkoitetuilla korotuskertoimilla opiskelijavuosia painotetaan kaikkien opiskelijavuoteen kuuluvien päivien ajalta.

Tutkinto tai tutkinnon osa katsotaan erityistä tukea saaneen opiskelijan suorittamaksi, jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamispäivänä.

8 §

Majoituksen järjestämisen korotuskertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:ssä tarkoitetun majoituksen järjestämisen korotuskerroin on 0,31. Sisäoppilaitosmuotoisessa koulutuksessa korotuskerroin on kuitenkin 0,41 ja vaativan erityisen tuen yhteydessä järjestettävän majoituksen korotuskerroin 1,33.

Opiskelijavuosia painotetaan majoituksen järjestämisen korotuskertoimilla niiden päivien väliseltä ajalta, kun opiskelijan oikeus asua ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:ssä tarkoitetussa asuntolassa on voimassa.

9 §

Henkilöstökoulutuksen, työvoimakoulutuksen ja vankilaopetuksen järjestämisen kertoimet

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun henkilöstökoulutuksen vähennyskerroin on -0,71. Jos mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettua koulutusta järjestetään henkilöstökoulutuksena, vähennyskerroin on kuitenkin -0,50.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen korotuskerroin on 0,25.

Jos ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta järjestetään vankilaopetuksena, korotuskerroin on 0,64.

10 §

Perusrahoituksen laskenta

Perusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 c §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä kerrotaan järjestäjäkohtaisella painokertoimella. Järjestäjäkohtainen painokerroin lasketaan siten, että tämän pykälän 2 momentissa säädetty painotettu opiskelijavuosimäärä jaetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneella opiskelijavuosimäärällä.

Painotettu opiskelijavuosimäärä saadaan laskemalla yhteen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla sekä 5 §:ssä säädettyillä tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

2) 2 §:n 3 momentissa säädettyillä kertoimilla painotetut valmentavien koulutusten, muun ammatillisen koulutuksen sekä opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen toteutuneet opiskelijavuodet;

3) 6 §:ssä säädettyillä oppivelvollisuuden kertoimella painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

4) 7 §:ssä säädettyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

5) 8 §:ssä säädettyillä majoituksen järjestämisen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;

6) 9 §:n 1 momentissa säädettyillä henkilöstökoulutuksen kertoimilla sekä tämän momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla kertoimilla tai 2 §:n 3 momentissa säädettyillä muun ammatillisen koulutuksen kertoimilla painotetut henkilöstökoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet;

6) 9 §:n 2 momentissa säädetyllä työvoimakoulutuksen kertoimella sekä tämän momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla kertoimilla painotetut työvoimakoulutuksena järjestetyn ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen tai 2 §:n 3 momentissa säädetyllä kertoimella painotetut muun ammatillisen koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet; ja

7) 9 §:n 3 momentissa säädetyllä kertoimella painotetut vankilaopetuksena järjestetyn koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet.

11 §

Suoritusrahoituksen laskenta

Suoritusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen 2 ja 3 momenteissa tarkoitettut suoritteet.

Tutkinnon osien perusteella määräytyvä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla ja 5 §:ssä säädetyillä tutkintotyypin kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet; ja

2) 7 §:ssä säädetyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet.

Tutkintojen perusteella määräytyvä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla ja 5 §:ssä säädetyillä tutkintotyyppien kertoimilla painotetut tutkinnot, jotka kerrotaan luvulla 72, jos opiskelija on tutkinnon suorittamisen aloittamista edeltävän kuukauden lopussa ollut vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa ja muutoin luvulla 18; ja

2) 7 §:ssä säädetyillä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla painotetut tutkinnot, jotka kerrotaan luvulla 72.

3 luku

Vaikuttavuusrahoitus

12 §

Vaikuttavuusrahoituksen jakautuminen

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:ssä tarkoitettusta vaikuttavuusrahoituksesta myönnetään 7/10 opiskelijoiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella, 3/20 opiskelijapalautteen ja 3/20 työelämäpalautteen perusteella.

18 §

Opiskelijapalautteen painotus ja laskenta

Aloituskyselylle, tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden kyselylle sekä tutkinnon osan tai osia suorittaneiden opiskelijoiden kyselylle lasketaan kyselyjen kohteena olleiden ja kyselyihin vastanneiden opiskelijoiden määrän perusteella järjestäjäkohtainen vastausosuus, joka on kyseiseen kyselyyn vastanneiden määrä jaettuna kyselyn kohteena olleiden määrällä. Vastausosuuden perusteella lasketaan kullekin kyselylle järjestäjäkohtainen katokorjauskerroin. Kun vastausosuus on 70 prosenttia tai sitä suurempi, katokorjauskerroin on 1/vastausosuus. Kun vas-

tauosuus on pienempi kuin 70 prosenttia, mutta suurempi kuin 20 prosenttia, katokorjauskerroin on $1/0,7 + 2,04 \times (0,7 - \text{vastausosuus})$. Kun vastausosuus on 20 prosenttia tai sitä pienempi, katokorjauskerroin on 857/350.

4 luku

Voimaantulo

24 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Tätä asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä varainhoitovuoden 2021 rahoitusta.

25 §

Oppivelvollisuuden korotuserrointa koskevat siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä 6 §:ssä säädetään, varainhoitovuoden 2021 rahoitusta myönnettäessä mainitussa pykälässä säädetyllä oppivelvollisuuden korotuskertoimella painotetaan vuonna 2003 ja sen jälkeen syntyneiden opiskelijoiden elokuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän välisenä aikana vuonna 2019 suorittamia opiskelijavuosia. Varainhoitovuoden 2022 rahoitusta myönnettäessä painotetaan vuonna 2003 ja sen jälkeen syntyneiden opiskelijoiden vuonna 2020 suorittamia opiskelijavuosia.

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetään, varainhoitovuoden 2023 rahoitusta myönnettäessä painotetun opiskelijavuosimäärän laskennassa otetaan huomioon myös 6 §:ssä säädetyllä oppivelvollisuuden korotuskertoimella painotetut vuosina 2003 ja 2004 syntyneiden opiskelijoiden vuonna 2021 suorittamat opiskelijavuodet. Varainhoitovuoden 2024 rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon myös vuosina 2003 ja 2004 syntyneiden opiskelijoiden vuonna 2022 suorittamat opiskelijavuodet. Varainhoitovuoden 2025 rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon myös vuosina 2003 ja 2004 syntyneiden opiskelijoiden vuonna 2023 suorittamat opiskelijavuodet. Varainhoitovuoden 2026 rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon myös vuonna 2004 syntyneiden opiskelijoiden vuonna 2024 suorittamat opiskelijavuodet.

26 §

Vaikuttavuusrahoituksen jakautumista koskeva siirtymäsäännös

Poiketen siitä, mitä 12 §:ssä säädetään, varainhoitovuonna 2021 ja 2022 vaikuttavuusrahoituksesta myönnetään 3/4 työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella ja 1/4 opiskelijapalautteen perusteella.